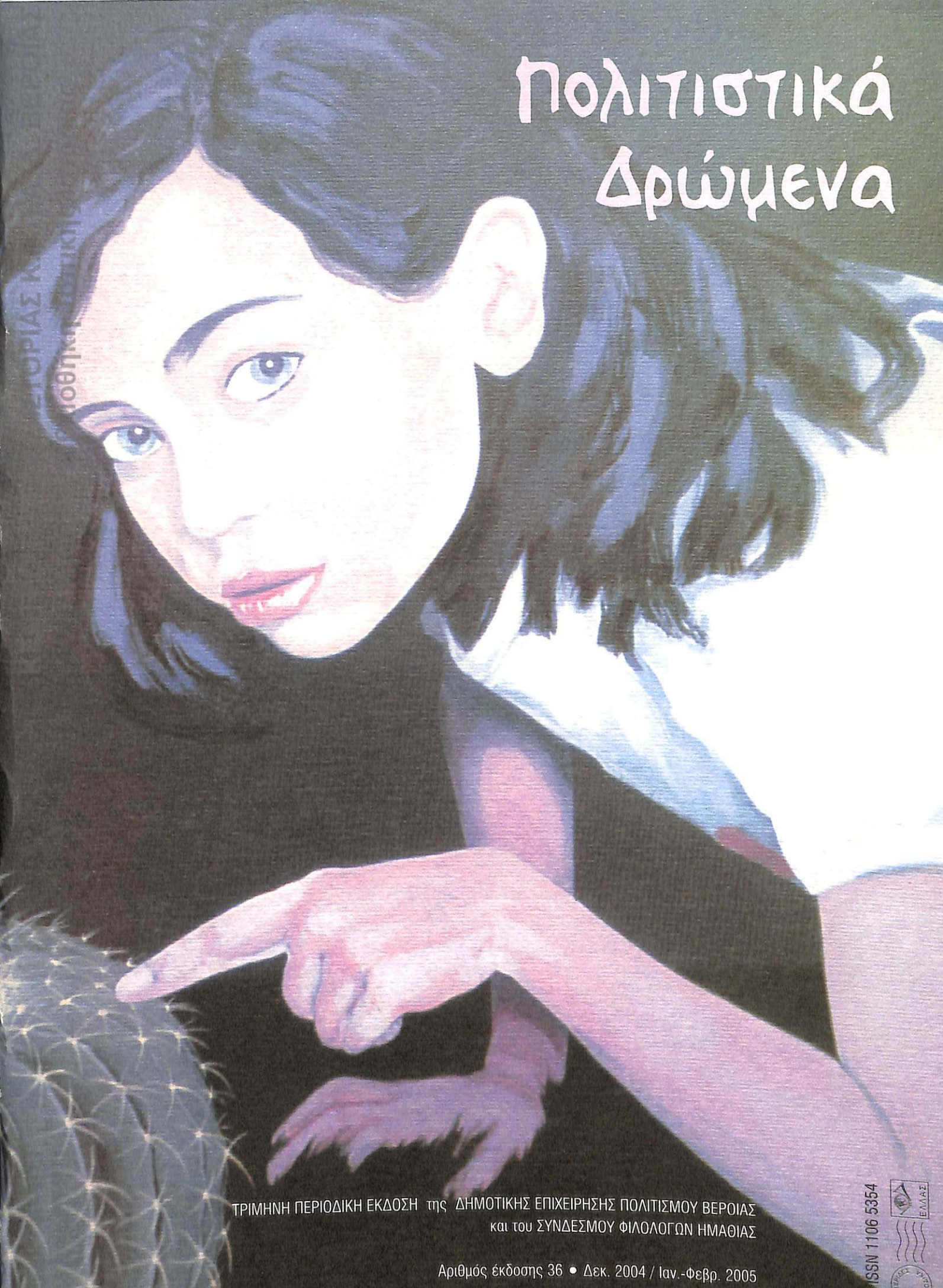


ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ



ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ της ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ
και του ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΗΜΑΘΙΑΣ

Αριθμός έκδοσης 36 • Δεκ. 2004 / Ιαν.-Φεβρ. 2005

ISSN 1106 5354



ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΠΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Κ.Ε.Π.Α. Δ. ΒΕΡΟΙΑΣ

Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Τοπικής Ιστορίας

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

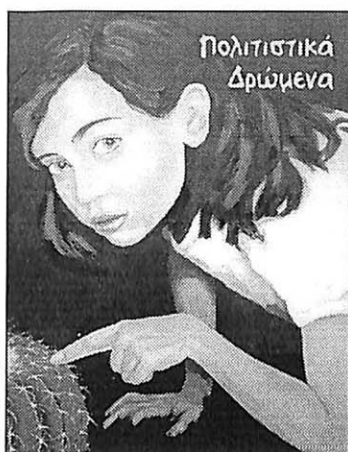
πρόεδρος
ΜΙΜΑ - ΔΗΜΟΥΛΑ ΠΕΤΡΙΔΗ
αντιπρόεδρος
ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΟΥΛΧΡΟΝΙΑΔΗΣ
μέλη
ΜΑΡΙΑ - ΤΣΑΜΗΤΡΟΥ ΚΑΡΑΧΑΤΖΗ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ
ΜΙΧΑΗΛ ΣΑΚΑΛΗΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΟΥΡΝΙΑΔΗΣ
ΓΕΣΗ ΒΛΑΧΟΠΙΑΝΝΗ
ΠΑΥΛΟΣ ΔΡΑΓΚΟΛΑΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΑΡΑΤΣΙΔΗΣ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

διευθυντής
ΚΑΜΠΟΥΡΗΣ ΠΑΝΝΗΣ
διεύθυνση οικονομικού
ΤΑΡΑΤΣΙΔΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ
διεύθυνση προγραμματισμού
ΟΥΣΟΥΛΤΖΟΓΛΟΥ ΧΑΡΟΥΛΑ
διεύθυνση παραγωγής
ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΤΩΝΗΣ
ΣΤΑΝΤΖΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ
διεύθυνση εκπαιδευτικού-τεκμηρίωσης
ΧΙΟΝΙΔΟΥ ΣΟΦΙΑ
διεύθυνση τεχνικού
ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΣ
γραμματεία
ΜΥΛΩΝΑ ΟΛΓΑ
ΒΕΡΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ
βιβλιοθηκονόμος
ΚΟΤΣΑΛΟΥ-ΠΑΠΑΡΗ ΒΟΥΛΑ
γενικών καθηκόντων
ΣΤΕΡΠΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

Δ.Τ.Ρ. : κλίμαζ, Αγ. Δημητρίου 3, Βέροια
Τηλ. 23310 24984 • Fax: 23310 75124 • e-mail: klimaz@vernet.gr
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΜΟΝΤΑΖ-ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ:
TYPE PRESS Ν. Καραμανλίδης, Ν. Νικομήδεια
Τηλ. 23310 90234





Εξώφυλλο: Ν. Τσιαπάρας
«In the still of the night» - Τρίπτυχο

Πολιτιστικά Δρώμενα

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Αριθμός έκδοσης 36

Δεκ. 2004-Ιαν.-Φεβρ. 2005

Ιδιοκτήτης

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Εκδότης

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Διευθυντής Γιάννης Καμπούρης

Υπεύθυνη Σύνταξης Χαρά Λάμπρη

Υπεύθυνος τυπογραφείου Νίκος Καραμανλίδης

*Το τεύχος αφιερώνεται στη μνήμη του Α. Φ. Χριστίδη
καθηγητή γλωσσολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης*

Περιεχόμενα

ΠΟΛΥΧΡΩΜΕΣ ΚΡΥΜΜΕΝΕΣ ΑΘΩΟΤΗΤΕΣ, Δρ Σόνια Παπά	2
ΟΙ «ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ» ΤΟΥ ΚΩΝ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΥ, Φωτεινή Κεραμάρη	7
ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Άγγελος Σοφιανίδης	12
Η ΜΑΣΚΑ ΣΤΑ ΟΡΙΑ ΔΥΟ ΚΟΣΜΩΝ, Δήμητρα Μήττα	15
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΠΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΤΗΣ, Αλέκος Χατζηκώστας	20
Η ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ, Αναστάσιος-Φοίβος Χρηστίδης	23
ΓΟΝΙΟΣ Ή ΔΑΣΚΑΛΟΣ, Αναστασία Μαρσολή	28
ΜΟΥΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, Βούλα-Κοταλάου Πάπαρη	30
ΕΡΑΤΕΙΝΗ ΗΜΑΘΙΑ/LOVELY IMATHIA, Αγαθονίκη Τσιλιπάκου	32
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ	37

Τα ενυπόγραφα κείμενα εκφράζουν τις απόψεις του συγγραφέα.
Το περιοδικό δεν έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα.

Πολύχρωμες κρυμμένες αθωότητες

Δρ. Σάνια Παπά

Θεωρητικός Τέχνης Διευθύντρια του Κέντρου Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης



In the still of the night (120x130cm)-Τρίπτυχο

Η ζωγραφική δεν επιτρέφει, είναι πάντα εδώ. Ανοιχτή στον επαναπροσδιορισμό των κωδικών έκφρασης, θεματικής απόδοσης και θεωρητικής προσέγγισης. Η ζωγραφική είναι νεκρή ή ζωντανή; Ποια θέση κατέχει στο πεδίο της σύγχρονης εικαστικής δημιουργίας και ποιοι παράγοντες αποδυναμώνουν ή ενισχύουν την παρουσία της; Αυτά τα κρίσιμα ερωτήματα θέτουν θεματικές εκδόσεις όπως αυτή που οργανώθηκε πρόσφατα στο Κέντρο

* Η έκθεση «In the still of the night» φιλοξενείται στην έκθεση ζωγραφικής του Ν. Τσιτσάρα στη γκαλερί «Λόλα Νικολάου», Θεσσαλονίκη, 10 Φεβρουαρίου 2022.

Georges Pompidou (Παρίσι) στην Kunsthalle της Βιέννης και στην SchirnKunsthalle της Φρανκφούρτης με τον τίτλο «Lieber Maler, male mir. Radical Realism after Picabia» «Αγαπημένε ζωγράφε, ζωγράφισέ με», τίτλος από το ομώνυμο έργο του Martin Kippenberger (1981).

Σ' αυτήν την ενδιαφέρουσα και πολυσυζητημένη έκθεση, καλλιτέχνες από διαφορετικές χώρες και γενιές βρέθηκαν αντιμέτωποι με την «λειτουργική ζωγραφική (Carol Benzeken, Alex Katz, Peter Doig, John Currin, Sigmar Polke, Francis Picabia, Elisabeth Peyton, Luc Tuymans, Bernard Buffet, Brian Calvin, Neo Rauch, Bruno Perramant, Glenn Brown, Katrin Plavack κ.α.)

Ο βασικός θεωρητικός άξονας της έκθεσης αφορούσε τη θέση της υπο-αναπαράσταση εικόνας στα ενδότερα της ζωγραφικής εικόνας, ερώτημα που θέτει κατά συνέπεια νέα καίρια ερωτήματα όπως οι πολλαπλοί τρόποι οικειοποίησης της εικόνας και οι επιδράσεις των νέων τεχνολογικών μέσων (τηλεόραση, κινηματογράφος, βίντεο, φωτογραφία, ψηφιοποίηση της εικόνας) στο εσωτερικό της εικόνας.

Τι συμβαίνει με τη ζωγραφική του Νίκου Τσιαπάρρα;

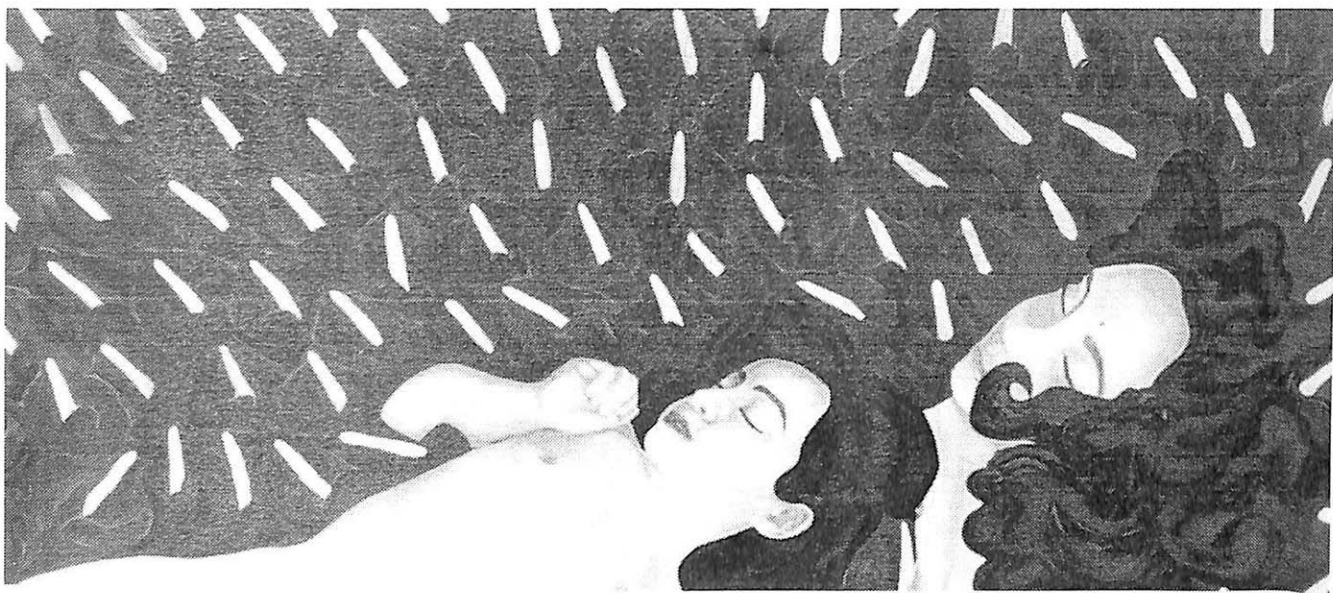
Αυτή δεν αφορά σίγουρα την απόδοση ενός πραγματικού (ρεαλιστικού) χώρου αλλά τη δημιουργία ενός ουδέτερου σκηνοθετημένου ζωγραφικού χώρου, όταν αναπτύσσονται ζωντανές και αμφίδρομες σχέσεις ανάμεσα στο θεατή και στον κόσμο των εφήβων. Ο κόσμος, σύμφωνα με τον Merleau Ponty αποτελεί για μας ένα υφάδι διαρκών παραπομπών οι οποίες υποδηλώνουν ότι μέσα από τη ζωγραφική, ο ζωγράφος δε βλέπει τον κόσμο αλλά «περισσότερο οράται από αυτόν». Ο Merleau Ponty «μίλησε ταυτόχρονα τόσο για τη δύναμη της σαρκικής επιθυμίας όσο και για την ύπαρξη ενός υποκειμένου που ξέρει να σκέφτεται».

Η ζωγραφική του Νίκου Τσιαπάρρα ξεπερνά το ρεαλισμό της απόδοσης του ανθρώπινου προσώπου ή σώματος και αγγίζει με υπαινικτικό τρόπο την ειρωνεία, τη διακωμώδηση, το kitsch και κυρίως την υποδήλωση των «θαυματοποιών» παιγνίων ενός χθόνιου ερωτισμού.

Η φαινομενική αθωότητα των νεαρών ελκυστικών κοριτσιών, αυτές οι πολύχρωμες λολιές σκανδαλίζουν και προκαλούν τρυφερά και ευγενικά. Όλα υπονοούνται μέσα από διφορούμενους, δεδηλωμένους, χειρονομιακούς κώδικες. Τα ζωγραφικά μοτίβα/αντικείμενα (φρούτα θρεπτικά ή επικίνδυνα) των σκηνοθετημένων προθέσεων ή συμβάντων λειτουργούν καιαλυτικά και ενισχύουν την κατανόηση. Η αθωότητα προιρέπει την εξήγηση, ανιχνεύει μέσω της ακινητοποίησης του βλέμματος, προκαλώντας ταυτόχρονα τις αισθήσεις. Αυτές οι πολύχρωμες ενσάρκωμένες υπάρξεις βιώνουν το ανέμελο με φυσικές τάσεις και εκφράσεις προσδιορίζοντας έτσι τον περιβάλλοντα χώρο, ενώ σκοπεύουν με εσωτερικό μυστήριο μέσω του βλέμματος τις αντιδράσεις του θεατή.

Εικόνες σιαιικές, σχεδόν φωτογραφικές με ένινο παροξυσικό χρωμαισμό, εικόνες φευγαλέες και ανιγμαιικές συγκροτούν ένα παράδοξο κόσμο ανέμελης αθωότητας και υποθάλπουσας ανίας (αφήνω το χρόνο να φεύγει) μια απόλυτα ιδιωτική χωρο-χρονική πραγματικότητα με ψυχολογικά και υπαρξιακά συνεκτικά στοιχεία, αυτά που έμμεσα γοητεύουν και καθοδηγούν το ζωγράφο στην επιλογή των θεμάτων του. Οι Κινέζοι έχουν τη θεωρία ότι για να νιώσεις τη γοητεία πρέπει να περάσεις από την ανία. Αιωρούμενες μεταξύ ανίας και γοητείας, οι νεαρές υπάρξεις του Νίκου Τσιαπάρα, απολαμβάνουν την ομορφιά της επινοημένης τους ταυτότητας. Ίσως «οι πιο όμορφες επινοήσεις είναι αυτές που προκύπτουν όταν δεν τις σκέφτεσαι».

Ι. Τίνα Μανδηλαρά, «Η ενσαρκωμένη ύπαρξη» *Το Άλλο Βήμα*, αφιέρωμα «Η αισθητική, το κάλλος από τον Πλάτωνα ως τον Σαρτρ. Το βάρος του kitς», Κυριακή 14/01/2001, σελ.10



My name is... Lolita (180x200cm, λεπτομέρεια) Courtesy: Μουσείου Βορρέ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ του Νίκου Τσιαπάρα

Ο Ν. Τσιαπάρας γεννήθηκε στη Βέροια το 1969

ΣΠΟΥΔΕΣ

- 11/99 Ξεκίνησε τη διδακτορική του διατριβή με τίτλο «PICTURING THE CHILD» με επιβλέποντα καθηγητή τον JON THOMSON στο MIDDLESEX UNIVERSITY
- 10/98 - 09/99 MA (MASTER'S) IN FINE ART, MIDDLESEX UNIVERSITY, ως υπότροφος του ιδρύματος «ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΩΝΑΣΗΣ»

- 10/97 - 9/98 POSTGRADUATE DIPLOMA IN FINE ART, GOLDSMITHS COLLEGE-UNIVERSITY OF LONDON ως υπότροφος του ιδρύματος «ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΩΝΑΣΗΣ»
- 9/96 - 6/97 POSTGRADUATE CERTIFICATE IN FINE ART, GOLDSMITHS COLLEGE UNIVERSITY OF LONDON, ως υπότροφος του ιδρύματος «ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΩΝΑΣΗΣ»
- 10/92 - 12/92 πρόγραμμα ERASMUS στην UTRECHT Ολλανδία
- 10/90 - 6/95 σπουδές στην ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΤΟΥ Α.Π.Θ. όπου αποφοίτησε με ΑΡΙΣΤΑ

ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

- 21/9 - 16/10.04, Γκαλερί «ΛΟΛΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ», Θεσσαλονίκη
- 15/5 - 10/06.02, «MY NAME IS . . . LOLITA» Α. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ ART, Αθήνα
- ΜΑΡΤΙΟΣ 1999, ΧΩΡΟΣ ΤΕΧΝΩΝ, Βέροια

ΕΠΙΛΟΓΗ ΟΜΑΔΙΚΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

- ΜΑΪΟΣ 2003, Έκθεση στο κάστρο του CADILLAC (BORDEAUX) όπως επίσης και ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ στο διαδίκτυο
- ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2002, «ΡΕΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΧΙΟΥΜΟΡ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ» Πύλη Αμμοχώστου Λευκωσίας, συλλογή Μουσείου ΒΟΡΡΕ
- ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2003, «ALEXANDER S. ONASSIS FOUNDATION» New York Η.Π.Α.
- ΜΑΡΤΙΟΣ 2003, «10η ART ATHINA 2002» σε συνεργασία με την γκαλερί «Α. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ-ART», Αθήνα
- 12 ΙΟΥΝΙΟΥ - 13 ΙΟΥΛΙΟΥ 2002, «ΣΕ ΜΙΚΡΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ» γκαλερί «Α. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ-ART», Αθήνα
- ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2001, Σύλλογος «ΕΛΠΙΔΑ», γκαλερί «ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ»
- 21 ΙΟΥΝΙΟΥ - 21 ΙΟΥΛΙΟΥ 2000, γκαλερί, «ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ», Αθήνα
- ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1999 - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2000, «MILLENIUM», ART HOUSE, «ΜΥΛΟΣ» Θεσσαλονίκη
- ΙΟΥΝΙΟΣ 1999, 9η BIENNALE ΝΕΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ, Ρώμη
- ΙΟΥΝΙΟΣ 1999, «LA PLUIE D'OISEAUX», L'ASSOCIATION LA PLUIE D'OISEAUX ET LE QUARTIER D'INITIATIVE D'ANDERLECHT, BRUXELLES, CURO HALL, Βέλγιο
- ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1999, «LA PLUIE D'OISEAUX», SALLE DES FETES, LE DAMIER, SAINT ANDRE LES LILLE, Γαλλία
- ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1999, «ΔΕΣΜΟΙ ΤΕΧΝΗΣ», 21 υπότροφοι του κοινωφελούς ιδρύματος «ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΩΝΑΣΗΣ», ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ
- ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1998, «6η ART ATHINA, 98», σε συνεργασία με την γκαλερί «ΖΗΤΑ-ΜΙ»
- ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1998, «FINAL SHOW» GOLDSMITHS COLLEGE, Λονδίνο
- ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1998, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «PICTOR», Θεσσαλονίκη, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ 1997», ΑΛΑΤΖΑ ΙΜΑΡΕΤ, (ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ MICHEL SALSMMAN)
- ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1997, 8η BIENNALE ΝΕΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ και της ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ, ΡΙΕΚΑ, Κροατία
- ΜΑΪΟΣ 1995, γκαλερί «ΕΙΡΜΟΣ»
- ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1995, «ART HEINEKEN», Ο.Λ.Θ. (ΕΠΑΙΝΟΣ)
- ΜΑΪΟΣ 1994, γκαλερί «ΕΙΡΜΟΣ»
- ΜΑΡΤΙΟΣ 1994, «ART HEINEKEN», «ΜΥΛΟΣ» Θεσσαλονίκη
- ΙΟΥΝΙΟΣ 1993, γκαλερί «ΕΙΡΜΟΣ»

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

- ΜΑΪΟΣ 2002, «MY NAME IS . . . LOLITA» (Κατάλογος, κείμενο Μ. ΦΩΚΙΔΗ, JOHN THOMSON).
- ΛΕΞΙΚΟ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ, τόμος 4^{ος} Εκδόσεις ΜΕΛΙΣΣΑ, 2000
- ΜΑΡΤΙΟΣ 2001, *ΤΕΧΝΗΣ ΠΑΛΜΟΙ*, ΩΝΑΣΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ (Κατάλογος)
- ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1999, *ΔΕΣΜΟΙ ΤΕΧΝΗΣ*, ΩΝΑΣΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ (Κατάλογος)
- ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2000, *ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ*, (κείμενο Μ. ΦΩΚΙΔΗ) περιοδικό *SYMBOL* εφημ. *ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ*
- ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1998, «6^ο ART ATHINA» περιοδικό *ΑΝΤΙ* (κείμενο Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ)

ΣΥΝΕΔΡΙΑ

- Εκπροσώπηση της Ελλάδας και του ΚΕΝΤΡΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ στο διακρατικό συνέδριο (ΕΛΛΑ-ΔΑ-ΓΑΛΛΙΑ-ΙΣΠΑΝΙΑ) για την «ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ ΤΟΥ ΕΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗ» στο CADILLAC (BORDEAUX) τον Φλεβάρη του 2003 και στη Θεσσαλονίκη τον Απρίλιο 2003 στα πλαίσια του ευρωπαϊκού προγράμματος CULTURE 2000 όπου συμμετείχαν οι οργανισμοί INSTEP, RENODEL και SCRIPT όπως επίσης και στη ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ της QUENCA της Ισπανίας.

Οι «Εικόνες από το Φθινόπωρο» του Κων. Δ. Φράγκου

Φωτεινή Κεραμάρη
Φιλόλογος

Από τον εκδοτικό οίκο «Γκοβόσιη», κυκλοφόρησε το 2002 η ποιητική συλλογή του Κων. Φράγκου «Εικόνες από το Φθινόπωρο», με κείμενα που έχουν γραφεί κατά τα τελευταία χρόνια (2000-2002) αλλά και με ποιήματα παλαιότερων εποχών. Όπως μας πληροφορεί ο ποιητής στον σύνιομο πρόλογό του τα δεκαεπτά ποιήματά του δεύτερου μέρους έχουν συνιεθεί καιά τη διάρκεια των φοιτητικών του χρόνων και ειδικότερα κατά την περίοδο της δικτατορίας, από το διάστημα 1968-1974.

Η αποχή από την ποίηση για ένα τόσο μεγάλο διάστημα, βλέπουμε ότι δημιουργεί ένα είδος προβληματισμού στον ποιητή, σύμφωνα με δήλωσή του ίδιου: από την άλλη πλευρά όμως η σιωπή αυτή των εικοσιέξι χρόνων του έδωσε την ευκαιρία για μια βαθύτερη διερεύνηση των θεμάτων που αποτελούν τον πυρήνα και των πρώιμων και των ύστερων ποιημάτων του. Κι αυτό γίνεται φανερό από τα πρώτα κείμενα της συλλογής, καθώς ο αναγνώστης διαπιστώνει αμέσως ένα βαθύ σκεπτικό με πολλές προεκτάσεις και αναζητήσεις.

Η ποίηση του Κων. Φράγκου αναφέρεται στο χώρο των αξιών, αλλά και των εξωτερικών σιάσεων και συμπεριφορών. Η πολιτική ηθική απασχολεί τον ποιητή σε αρκετά ποιήματά του. Η έκπιση της ιδεολογίας εκλεκτών ανθρώπων, στο παρελθόν, και η μείτρωσή τους σε επαγγελματίες της πολιτικής που εκμεταλλεύονται αξίες, όπως αυτές της ισότητας και της δικαιοσύνης («Η υπόσχεση»), αποτελεί αφορμή έμπνευσης για τον ποιητή, ο οποίος εκφράζει την απογοήτευσή του για τη θλιβερή εναλλαγή των ρόλων στο παρόν:

«φτωχολοχιά (...) πως σκληρύναν στον πλούτο τα παιδιά σου»

(«Προνόμιο και χρέος» σ. 18)

Η χρήση πλάγιων μεθόδων, η έλλειψη αξιοκρατίας, η πολιτική συναλλαγή κρίνονται αυστηρά, και ανιδιασέλλονται με την προσήλωση άλλων στη δικαιοσύνη και την αρετή.

Ένα άλλο σημείο ευαισθησίας για τον Κων. Φράγκο συνιστά το δέμα της ελευθερίας στις διάφορες εκδόχες του. Η σιέρηση της ελευθερίας καιά τη μετεμφυλιακή περίοδο με τις εξορίες των ανιφρονούντων στα ξερονήσια («Προνόμιο και χρέος»), και η ασυνόμευση της ζωής καιά την περίοδο της δικτατορίας αποδοκιμάζονται, ενώ προκρίνεται η δυναμότητα της ελεύθερης έκφρασης για να υπογραμμιστεί η άρνηση κάθε μορφής δογματισμού («Η σημαία»).

Αλλά οι πολιτικές σιάσεις και συμπεριφορές φωίζονται από τον ποιητή και στο χώρο της Ιστορίας, όταν ο ίδιος μέσα από ζεύγη ανιθέτων, προσπαθεί να προβληματοίσει τον αναγνώστη για ανιθευκές μορφές της πολιτικής έκφρασης:

«Στην Αθήνα κατεδιώχθη ο Θεμιστοκλής
κι έζησεν ο Αλκιβιάδης

κι εδώ οι άνθρωποι χωρίσθηκαν
ο' ελεύθερους και δούλους

κι οι σύμμαχοι κατήντησαν υποτελείς
της κραταιάς ηγεμονίας»

(«Μέτρα και σταθμά»)

Τη στάση του ανθρώπου μέσα στην Ιστορία θα τη συναντήσουμε και σε άλλα ποιήματα του Κων. Φράγκου. Η κριτική αναφορά στις «υπερβολές και τα αιοπήματα Βυζαντινών αυτοκρατόρων», ο θαυμασμός για τη δράση περήφανων οπλαρχηγών του Αγώνα («Εμείς»), η συγκίνηση για τα παράλια της Μ. Ασίας, ορίζουν μερικούς από τους δείκτες της ευαισθησίας του, η οποία αναπτύσσεται πάντα με γνώμονα την αξία της ελευθερίας («Στον άγνωστο Έλληνα»).

Πίσω από τις αγωνιστικές συμπεριφορές των ατόμων και των λαών για αυτοδιάθεση και δικαιοσύνη, βρίσκεται η άγρυπνη συνείδηση του ποιητή. Με διάφορους τρόπους εκδηλώνει την αγωνία του για τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα ή αποδοκιμάζει δεσμούς που εξευτελίζουν τον άνθρωπο:

«Ντροπή να υπάρχουν Δούλοι
στον αιώνα μας»

(«Στον Αιώνα μας» σ.31)

Η κριτική του στρέφεται και στο χώρο των διανοουμένων, όταν αυτοί αναλώνονται σε συζητήσεις για « λογοτεχνία και τεχνολογίες», χωρίς, πολλές φορές να ευαισθητοποιούνται για φλέγοντα ζητήματα της ανθρωπότητας.

Μέσα από τη συναίρεση των ιστορικών περιόδων – (Αρχαιότητα – Βυζάντιο – Αγώνας του 21 – εμφύλιος – Δικτατορία) – και από την παράθεση κύριων ονομάτων που εμφανίζονται στα κείμενα – (Κυναίγειρος, Θεμιστοκλής, Αλκιβιάδης, Παπαφλέσσας) – φαίνεται ότι ο ποιητής επιθυμεί να εισαγάγει την ιστορική αλήθεια στο χώρο της σύγχρονης ζωής ή να διατυπώσει ένα σχόλιο για την ηθική στάση των ανθρώπων. Διότι βλέπουμε πως σε αρκετά ποιήματά του η ευαισθησία του για το σεβασμό στα δικαιώματα των άλλων έχει ως κεντρικό προσανατολισμό την Αρετή: μια Αρετή που θα κατακτηθεί με αγώνες, σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο.

Εκτός από την Ιστορία και η Ορθοδοξία κατέχει μια ιδιαίτερη θέση στα ενδιαφέροντα του Κων. Φράγκου. Μορφές εκδήλωσης της ορθόδοξης πίστης, όπως αυτή εκφράστηκε στη διάρκεια της χριστιανικής παράδοσης, επιλέγονται από τον ποιητή για να προσαρμοστούν στο σύγχρονο παρόν ή για να υποδηλώσουν μια απλή θρησκευτικότητα, χωρίς ακρότητες και υπερβολές. Εικόνες και σύμβολα της Ορθοδοξίας, μαζί με θρησκευτικές συνήθειες και συμπεριφορές αξιοποιούνται προκειμένου να εκφράσουν στοιχεία της ελληνικότητας ή της ιδιαίτερης πολιτισμικής φυσιογνωμίας. Δεν λείπει βέβαια η αναφορά στα κείμενα της λογοτεχνίας:

«Σεβάσμιες, ασκητικές μορφές ιερωμένων
σαν αξιογραφίες κι απ' τον κόσμο του Παπαδιαμάντη»

(«Εμείς» σ.20)

Αλλά οι στάσεις και οι συμπεριφορές δεν απασχολούν τον ποιητή μόνο στο πλαίσιο της πολιτικής και της Ιστορίας. Η καθημερινή ζωή αποτελεί ένα πεδίο άσκησης και δοκιμασίας για την τελείωση του εσωτερικού κόσμου. Η αρχή αυτής της τελείωσης εκκινεί από τον αυτο-ελεγχό, την αυτοκριτική, τη δύναμη της συγγνώμης, με απώτερο στόχο την κατάρκτηση της Αρετής, σε καθαρά προσωπικό επίπεδο. Έτσι βλέπουμε να προσωποποιεί αφηρημένες έννοιες για να εκφράσει την εσωτερική του πάλη:

«Μήπως αν' νιώθω εξασφαλισμένος
μέρα τη μέρα με κερδίζει η αμαρτία
με πείρα και στρατηγική δοκιμασμένη,
πάντοτε φιλική στις τακτικές μας συναντήσεις
προτείνοντάς μου με ανιδιοτέλεια
κάθε φορά καινούργιες εμπειρίες
και γνώσεις παρεξηγημένες που εξάπτουν
την περιέρχεια και την επιθυμία»
(«Στον εαυτό μου» σ.11)

ενώ σε άλλο ποίημα δηλώνει

«Εκεί η αρετή μας δοκιμάζεται μέχρι το τέλος.
Αν τιμηθείς με το προνόμιό της
Μη λησμονάς το χρέος που τη συνοδεύει»
(«Προνόμιο και χρέος» σ.18)

Ωστόσο, η σχέση του ποιητή με τη φιλοσοφία, δεν πρέπει να θεωρηθεί ως εκδήλωση της ωριμότητας, αφού από τα πρώτα ποιήματά του βλέπουμε να τον απασχολούν σοβαρά ζητήματα της φιλοσοφικής σκέψης. Έτσι στο σημαντικό κείμενό του «Είδωλα» ο Κων. Φράγκος προβληματίζεται με την αδυναμία ορισμού της πραγματικής γνώσης, όσο ο άνθρωπος επηρεάζεται από την επιφανειακή προσέγγιση της πολυπλοκότητας της ύπαρξης:

«Ευτυχείς οι διακρίνοντες την αναλήθεια των ειδώλων
και την καθ' ημέραν αναίρεση των δογμάτων.
Γινώσται της αχνοίας, αλλ' ανυπαίτιοι. Σοφοί,
Διότι συμπεραίνουν την άχνοια από της ύλης τη γνώση,
Υποτασσόμενοι στην Αιτία των όντων»
(«Είδωλα» σ.32)

Η σύγκρουση του καλού με το κακό, αλλά και η στάση του ανθρώπου απέναντι σ' αυτό («Ως ποίε», «Χωρίς αιδώ»), η αναζήτηση της ανικειμενικής Αλήθειας («Είδωλα», «Σιον εαυτό μου»), και η αξία του Λόγου, ορίζουν κάποιες άλλες πλευρές των φιλοσοφικών αναζητήσεων του Κων. Φράγκου:

«Με το καράβι των λίγων ταξίδεψες.
Είδαν τα μάτια χώρες πλούσιες

Κι άθλιες κι ερειπωμένες
Και γνώση χωρίς ύβρη απόκτησες.
Κι ως είδαν και χόρτασαν οι αισθήσεις
Κι ανέκραξαν πληρότητα στη σύνδεση του κόσμου,
Σεβάσμια στο λόχο στράφηκες. Με την οδήγησή του
Μπήκες και ρώτησες κι έμαδες μόνος
Και χάρηκες όταν ξεοκέπαδες τον πέπλο τους»
(«Μειά τη γνώση» σ.38)

Άλλοτε ο ποιητής αναπτύσσει έναν διάλογο με τον αναγνώστη για να εκφράσει έναν βαθύτερο προβληματισμό. Οι αγωνιστικοί στόχοι συνιστούν δραστηριοποιό δύναμη, ενώ η παθητικότητα και η αδράνεια αντιμετωπίζονται με κριτικό πνεύμα:

«Αηλοίμονο ό' εκείνους που καθηλώνονται
στην αρρυθμία: τα δειλά πνεύματα
στο τέλος της ζωής τους πεθαίνουν
ήσυχα - δεν χάνουν τίποτα»
(«Μακάριοι» σ.43)

Η αξία της αυτοδύναμης προσωπικής ανάπτυξης, ως αποτέλεσμα μιας εσωτερικής αναζήτησης («Μακάριοι»), η ζωή χωρίς τους συμβιβασμούς που ακυρώνουν τις αρχικές επιλογές του ατόμου («Με τόλμη»), έχουν ιδιαίτερη σημασία για τον ποιητή, ο οποίος εστιάζει την κριτική μαιά του και σε άλλους τομείς της σύγχρονης πραγματικότητας. Έτσι η καθαρότητα του χαρακτήρα εξαιρείται, η χυδαιότητα που κραυγάζει, σε

τόσες εκδηλώσεις της εξωτερικής ζωής, αποδοκιμάζεται και αποτελεί αφορμή σύγκρισης με συμπεριφορές και νοοτροπίες άλλων εποχών («Εικόνες από το Φθινόπωρο»).

Μέσα από διαδρομές της μνήμης ο ποιητής υπογραμμίζει το αίσθημα της σιέρησης και της απώλειας αγαπημένων προσώπων («Χαμένος παράδεισος») ή σχεδιάζει εικόνες με εικασικό περιεχόμενο για να αποτυπώσει την καθαρότητα της αλήθειας («Σιγμή στο άπειρο»). Η θεατρική πράξη δεν μένει έξω από τα ενδιαφέροντά του: αλλά το στοιχείο της δραματοποίησης ο Κων.Φράγκος το εντάσσει στο χώρο της ζωής, με την ενσυνείδητη ή προαποφασισμένη επιλογή ρόλων και προσωπείων προκειμένου να αντιμετωπίσει ο άνθρωπος τις ποικίλες ανιφάσεις της πραγματικότητας («Εκλογή»).

Αν για άλλους ποιητές η φύση αποτελεί κύρια πηγή έμπνευσης, για τον Κων.Φράγκο η αναίρεση της φυσικής ισορροπίας συνιστά αφετηρία ανησυχίας και προβληματισμού, ιδίως γι' αυτό που πρόκειται να επακολουθήσει στο μέλλον. Με έναν λιτό ποιητικό λόγο ο ποιητής δημιουργεί εικόνες ανιθεικές και αποκαλυπτικές της αλόγιστης σιάσης του ανθρώπου απέναντι στην «ιάξη της Δημιουργίας»:

«Αφήνεις τη θαδείά, μοναχική σου κρύπτη
όταν δεν σέρνεται το νέφος του θανάτου:
αναζητάς βολθούς και ρίζες,
πίνοντας όξινη βροχή επιβιώνεις.
Πόσο μεχάλωσε το γκέτο
Με τους παραμορφωμένους!»
(«Χαμένος παράδεισος» σ.9)

Από τον κόσμο της φύσης ο Κων.Φράγκος επιλέγει το θαλάσσιο τοπίο για να σχηματίσει την ποιητική σκηνογραφία του. Η παρουσία και το κελάηδισμα των πουλιών σε ένα ειδυλλιακό πλαίσιο, όπου τα τρία επίπεδα του χώρου – (θάλασσα – γη – ουρανός) – συμπλέκονται σε μια ξεχωριστή αρμονία, σηματοδοτούν τη δυνατότητα για μια διαφυγή στο παρελθόν, ιδίως όταν διαπιστώνονται αλλοιώσεις του εξωτερικού χώρου («Η νοσταλγία του Σεπτέμβρη»).

Ο Κων. Φράγκος εξάλλου εκμεταλλεύεται με ευρηματικό τρόπο τα επίπεδα του χρόνου, καθώς παρελθόν – παρόν – μέλλον παραλληλίζονται με τις εποχές, για να μας οδηγήσουν στο χώρο των ψυχικών διαθέσεων ή να αποδώσουν το αίσθημα της μονοτονίας και του εσωτερικού μαρασμού («Η άνοιξη»). Με στοιχεία της φύσης δημιουργεί έναν ιδιαίτερο φωτισμό του ποιητικού πλαισίου, για να υποδηλώσει, μέσα από συμβολισμούς και ζεύγη αντιθέτων, τις εναλλαγές του χώρου και του χρόνου. Έτσι στο ποίημα «Μη λυπάσαι», με οδηγό τα χρονικά επίπεδα - καλοκαίρι – χειμώνας – άνοιξη - σχηματίζει ανιστοιχίες όπως: χαρά-λύπη / φως-σκοιάδι ή ανατολή – φως – κίνηση – ζωή / δύση – σκοιάδι – καταποντισμός – θάνατος.

Αν θέλαμε να συνοψίσουμε θα λέγαμε ότι τα ποιήματα του Κων.Φράγκου διατυπώνουν ένα κριτικό σχόλιο για την πολιτική ηθική της μεταπολιτευτικής περιόδου, με παράλληλες προβολές στο χώρο της Ιστορίας. Η ποίησή του, κατά βάση ανθρωποκεντρική, εστιάζει σε ανθρώπινες στάσεις και συμπεριφορές για να υπογραμμίσει έναν ουσιαστικό προβληματισμό. Στο πλαίσιο αυτό ο ποιητής δημιουργεί ένα κλίμα αμεσότητας και επικοινωνίας με τον αναγνώστη, αφού κατορθώνει με την ωριμότητα και την επιγραμματικότητα του στοχασμού, να μεταδώσει σ' αυτόν την ανησυχία που τον διακατέχει.

Με έναν λιτό και περιεκτικό τρόπο γραφής, χωρίς περιττά στολίδια και εξεζητημένα φραστικά σχήματα, ο Φράγκος αποδίδει το βάθος των φιλοσοφικών αναζητήσεων, μέσα από μια ποίηση εγκεφαλική, η οποία οδηγεί στο δρόμο της εσωτερικής διερεύνησης. Η κυριολεξία αλλά και η υπαινικικότητα, η ρεαλιστική χρήση της γλώσσας, ο πεζολογικός τόνος που δεν αναιρεί τη μουσικότητα του λόγου, η συγκρατημένη ειρωνεία και μια διάθεση αυτοσαρκασμού, αποτελούν τα κύρια γνωρίσματα της ποίησής του.

Αν η επίδραση της ποίησης του Καβάφη, ως προς τα θέματα και τον τρόπο γραφής, γίνεται ευδιάκριτη στα πρώιμα φιλοσοφικά κείμενά του, στα μεταγενέστερα ποιήματα ο Φράγκος δημιουργεί τη δική του ποιητική γλώσσα με στόχο την αφύπνιση της ανθρωπίνης συνείδησης, απέναντι σε σοβαρά ερωτήματα της ύπαρξης.



Ποιήματα

Άγγελος Σοφιανίδης
Μαθητής Γ' Λυκείου του 1ου Λυκείου Βέροιας

Σε εκείνα τα θήματα

Η ματαιότητα των πράξεων, των ιδεών,
των κυρίαρχων και μη συναισθημάτων μου
μου προκαλεί φόβο όσο και απδία.
Η μακαριότητα απόψεων που, ίσως,
καλύτερα να μην είχαν ακουστεί ποτέ,
ηχεί στα αυτιά μου ως ουδωρευμένη θλακεία.
Η αντίσταση, ουστατικό στοιχείο της ανθρωπίνης
ύπαρξης έχινε έγκλημα και ονομάστηκε
τρομοκρατία.
Και ου ακόμα κρατάς την σημαία
που νομίζεις ότι σε κάνει μέρος της ιστορίας,
αδιαφορώντας για την περιρρέουσα κριτική
που είναι «ίδιον των ρεφορμιστών»
όπως θα 'λεγες και 'ου.
Όμως εγώ δεν σε ξέχασα ...
ακόμα ζω σε 'κείνη την πορεία που θαδίζαμε μαζί,
θήμα στο θήμα, σα να κατακτούσαμε τον κόσμο.
Και δεν ξέρω. Ίσως το είχαμε καταφέρει για λίγο.
Εκείνες τις λίγες στιγμές που κοιτάζαμε τον ουρανό
για να δούμε το μέλλον που εμείς θα φτιάχναμε.
Κι εσύ συνέχιζες, θήμα στο θήμα, να διαμορφώνεις
«συνθήκες και όρους της εκκαθάρσεως
μιας άλλης κοινωνίας».
Της κοινωνίας που βλέπαμε
στον ουρανό, θυμάσαι;

θυμάσαι που μου 'λεγες :
«Κάπου μακριά ο ήλιος ακόμα ξεπροβάλλει
μέσα από τους δάμνους
της πάντα ποδητής και
απρόσιτης μας Εδέμ».
Αλλά έννοια σου ...
Δεν θα ό αφήσω έτσι.
Δεν θα ό αφήσω να χαθείς.
Δεν θα χαθείς.

Γιατί πάντα μαζί θα ζυρνάμε
Σ' εκείνα τα θήματα που μας ένωσαν
και σ' άλλα που μας χώρισαν.
Να συναντάμε τους εαυτούς μας,
ζηλευτούς κι αξιοθαύμαστους,
που για πάντα θα πενθούμε.

Ικνηλασία αισθημάτων

Η αποξένωση κύριο στοιχείο

της σύγχρονης ζωής.

Καχυποψία, φόβος, διδακτικότητα

σε κάθε σχέση.

Και αγωνίζεσαι να αισθανθείς

τους ανθρώπους που σε περιβάλλουν.

Κι αυτοί κλειστοί.

Ούτε μια κερκόπορτα δεν αφήνουν ανοιχτή

κι ο Εφιάλτης λείπει

κλάματα.

Σαν ηρωική έξοδος ...

Και μετά όπως πάντα ...

Προδοσία ...

Κι εσύ να συνεχίζεις να αγωνίζεσαι

να αισθανθείς τους ανθρώπους ...

Κι ας λείπουν.

Για κάποιους «επιτήδειους»

Ανάμεσα σε χοντροκομμένα θρανία

και παλιές καρέκλες μαθητών, νέοι

χεμάτοι ζωή στοιβάζονται, στοιβάζοντας

λέξεις στο σφουγγάρι μυαλό τους.

Κάποιοι τις λένε γνώση,

κάποιοι τις λένε ύλη και

κάποιοι αναζητούν τον ρόλο τους

γύρω απ' αυτές.

Οι τελευταίοι, τις αμφισβητούν κιόλας

και καμιά φορά, σφαίρα κάνοντας την αδωότητα,

τις πυροβολούν σε ένδειξη αντίστασης

ή απλά μνήμης.

Στην κηδεία όλοι οι συγγενείς,

εξεταστές, έμποροι και τεχνοκράτες,

δρηνούν για μια πορεία που έμεινε μισή

και κάποιους "επιτήδειους" που έμειναν

ελεύθεροι.

Βράδυ αχωνίας

Ένα εκκρεμές μετράει αμείλικτα
Τις στιχμές που περνούν ...
και περνούν ...

Μα το σύννεφο πάνω απ' το νεανικό του
πρόσωπο δε λέει να φύγει
Και οι στιχμές περνούν ... και περνούν ...

Όμορφες εικόνες, χέλια, αγκαλιές, φιλιά,
περνούν απ' το μυαλό του.
Μα το εκκρεμές αμείλικτο ...

Θυμάται όταν πρωτοήρθε
και του 'φερε την χαρά

Και οι στιχμές δεν περνούν ...
Η ζωή δε συνεχίζεται ...
Το εκκρεμές σταμάτησε απ' την αγάπη του ...
Κι όμως, οι νέοι ακόμα περνούν ... και περνούν ...

Αντίλοχος

Μη φεύχεις, νύχτα
Μείνε μαζί μου στην ήττα του καθημερινού μου αγώνα
στον καθάριο σκοτεινό ουρανό σου να χίνω παιχνίδι
Μείνε μαζί μου, να γνωρίσω τη σκοτεινή σου λάμψη
Μέσα απ' τα αστέρια που επέτρεψες να μας φωτίζουν.
Οδήγησέ με ... οδήγησέ με στους πιο κρυφούς σου δρόμους.
Άφησέ με ... άφησέ με να ζήσω όπως εσύ το θέλεις,
γιατί εσύ το θέλεις.
Επίτρεψέ μου, μοναχικός οδοιπόρος, να κάνω το γύρο
της πάλλευκης ψυχής σου ...
της τόσο κρυφής ... Της τόσο αδιάσπαστης ...
κι ύστερα ας μην υπάρχω - καλύτερα -
ή μοναξιά είναι χειρότερη απ' το θάνατο.

Κι όμως, έχω επιλέξω να ζω
όχι από φόβο ...
όχι από δειλία ...
«παρά γιατί μ' αγάπησες» ...

Η μάσκα στα όρια δύο κόσμων

Μάσκα νεκρική, τελετουργική, θρησκευτική, καρναβαλιού

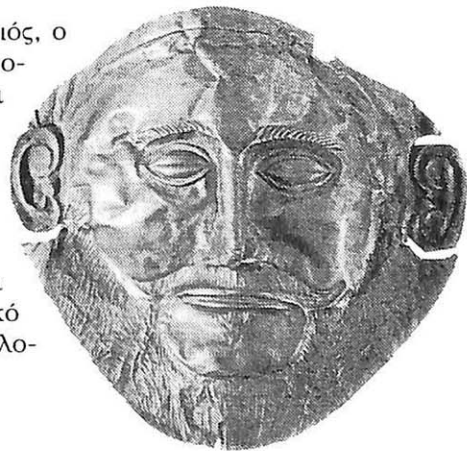
Δήμητρα Μήττα
Φιλολόγος-συγγραφέας

«Απόκρυψη, μεταμόρφωση, εκφοβισμός»

Το προσωπίο μπορεί να τρομάζει, να προστατεύει το χρήστη ή να αποτρέπει το ανεπιθύμητο, να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα ενός τελετουργικού και να επιφυλάσσει σε αυτόν που τη φορά προνομακό ρόλο, να είναι το υποκατάστατο ενός θεού ή το μέσο για την έκσταση του πιστού και την ένωση με τον θεό, ή ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να εμφανίζεται μια δύναμη σαν να μην έχει άλλη μορφή, οπότε παρουσιάζεται εξολοκλήρου ως προσωπίο. Το προσωπίο αποβλέπει στο να αποκαλύπτει και να αναπαράγει ένα πρόσωπο ή ένα χαρακτηρισμό και αποτελεί το προαπαιτούμενο για τη διείσδυση στο έτερον. Διατηρεί ή καταργεί την ταυτότητα και εξυπηρετεί αντιλήψεις για την αντιμετώπιση δυνάμεων υπερφυσικών ή για τη διείσδυση σε αυτές, δηλαδή σε κάτι πέραν του γνωστού και οικείου. Η μάσκα είναι η συμβολική έκφραση του υπερφυσικού, υποκατάστατο ενός θεού, μέσο επαφής με δυνάμεις πέρα από του ανθρώπου. Μπορεί να είναι φυσική/ρεαλιστική ή να παριστάνει υπερφυσικά όντα, προγόνους, παράδοξες ή φανταστικές μορφές.

Εκείνο πάντως που είναι δεδομένο είναι ότι οι μάσκες δεν μπορούν να ερμηνευθούν από μόνες τους ως ξεχωριστά αντικείμενα ή να αντιμετωπιστούν μόνο ή κυρίως αισθητικά. Η ερμηνεία της μάσκας μπορεί να γίνει μόνο μέσα στα συμφραζόμενά της, τον χορό ή το τελετουργικό.

Μάσκα φορά ο θεός, ο νεκρός, ο πιστός, ο μύστης, ο ηθοποιός, ο κλόουν, ο δήμιος, ο μεταμφιεσμένος του καρναβαλιού, ο οζυγονοκολλητής, ο πυροσβέστης, ο ξιφομάχος? μιλούμε ακόμη για μάσκα ομορφιάς ή οζυγόνου, για το προσωπίο της ΚΚΚ, για τον άνθρωπο με το σιδερένιο προσωπίο, για το Φάντασμα της Όπερας που κρύβει το παραμορφωμένο πρόσωπό του πίσω από μια μάσκα, για τον «άνθρωπο που γελά», τη γνωστή φιγούρα από το ομώνυμο μυθιστόρημα του Βίκτορα Ουγκώ. Μιλούμε δηλαδή για διάφορες εκφάνσεις της μάσκας. Και το ερώτημα είναι αν μπορεί να βγάλει κανείς ένα συμπέρασμα για τον γενικό νόμο που διέπει τη μάσκα, αν μπορούμε να μιλούμε για μια φιλοσοφία της μάσκας.



Χρυσή προσωπίδα του 16ου αι. π.Χ.
από τους βασιλικούς τάφους των Μυκηνών

Α. Προσωπίο νεκρικό

Προσωπίο, με το οποίο αναπαράγεται η εικόνα του νεκρού, φορά ο νεκρός στην Αίγυπτο, την Ελλάδα, την Ειρουρία, τη Ρώμη, το Μεξικό, στην Κολομβία, στη Ν. Γουινέα, γενικά στην προκαταβολική Αμερική (300 π.Χ.-1000 μ.Χ., Μεξικό, Περού), την Καμπότζη, το Σιάμ. Στην Ελλάδα, για παράδειγμα, είναι γνωστά τα έξι νεκρικά προσωπίδια από τον ιαφικό κύκλο Α των Μυκηνών (πέντε χρυσά, ένα από ήλεκτρο, όλα ανδρικά). Είναι επίσης γνωστά τα πέντε χρυσά προσωπίδια (τρία γυναικεία και δύο ανδρικά) από το αρχαίο νεκροταφείο της Σίνδου (τέλη 6ου αι. π.Χ.).

Β. Προσωπείο αποτροπαϊκό

Η μάσκα λειτουργεί και αποτροπαϊκά. Γοργόνεια αναρτούνταν στις πόρτες οικιών ή εργαστηρίων, ώστε αυτός που μπαίνει να τρομάζει και να δείχνει, έστω και από φόβο, τον προσήκοντα σεβασμό. Το αποτροπαϊκό προσωπείο προστατεύει αυτόν που το φορά από κάποιον κίνδυνο και ταυτόχρονα προκαλεί τρόμο σε αυτόν που το βλέπει.

Γ. Προσωπείο θρησκευτικό

Άρτεμη και Διόνυσος είναι οι δύο θεοί που φορούν μάσκα. Οι πιστοί του Διόνυσου ντύνονταν με προβιές ζώων και άλειφαν το πρόσωπό τους με τρυγία, το κατακάδι του κρασιού, ώστε να μην αναγνωρίζονται. Μέσω της μεταμφίεσης και της μάσκας, που τους εξασφάλιζε την ανωνυμία, μετατοπίζονταν σε έναν άλλο κόσμο, επιδεικτικό και άσεμνο. Μιλούμε δηλαδή για μάσκες κωμικές και για γιορτές συνυφασμένες με τη χαρά, το κρασί, το γλέντι, τον έρωτα. Όμως ο Διόνυσος δεν είναι μόνο ο θεός της ζωής αλλά και θεός του θανάτου, με μian ιδιότυπη αθανασία –ενιαύσιος θάνατος και ανάσταση– υπακούοντας στην κυκλική αντίληψη του χρόνου.

Με τη μάσκα είναι συνδεδεμένη και η Άρτεμη, θεά αυστηρή και σκληρή με τους παραβάτες των νόμων της, παρθένα θεά των ορέων και της φύσης, που ωστόσο θεωρείται μια πολιτική θεά, προστάτιδα και οδηγός των αποίκων, σαν μια αγέλη ζώων. Μέσα στα πλαίσια αυτής της σοβαρής θεάς, της αγέλαστης θεάς, φαίνεται περίεργο να συνδέεται με τη μάσκα και την κωμική διάσταση της μάσκας ή με τις διονυσιακές γιορτές. Ωστόσο, λίγο είναι γνωστό ότι η λατρείας της Άρтемης Ορθίας στη Σπάρτη ήταν για την πρώιμη ιστορία της δραματικής ποίησης των Ελλήνων τόσο σημαντική όσο και η λατρεία του Διονύσου στην Αθήνα. Τα χορικά άσματα του Αλκμάνα προς τιμή της Άρтемης, στα οποία υπαινίσσεται μια γιορτή διονυσιακού χαρακτήρα, ήταν οι πρόδρομοι των χορικών της αττικής τραγωδίας, τα οποία, σε ανάμνηση της σπαρτιατικής τους καταγωγής, διατηρήθηκε πάντα η δωρική διάλεκτος. Στη λατρεία της Ορθίας εμφανίζονται επίσης χοροί μασκοφόρων, προφανώς σε ανάμνηση ενός

ερωτικού παιχνιδιού, όταν, με μια κωμική διάθεση της Άρтемης και των Νυμφών της, άλειψαν το πρόσωπό τους με λάσπη, για να αποφύγουν τις ερωτικές διαθέσεις του ποταμίσσιου θεού. Πήλινα ομοιώματα αυτών των προσωπειών που φορούσαν στους χορούς βρέθηκαν στο ιερό της. Πρόκειται για μάσκες δύσμορφων, ξεδοντιασμένων ηλικιωμένων γυναικών, αλλά επίσης και νεαρών ανδρών, κα μάλιστα σατύρων, όλες αρχαϊκής εποχής, μερικές από τον 7ο αι. π.Χ.



Χάλκινη τραγική μάσκα, περί το 350 π.Χ., Μουσείο Πειραιά

Δ. Προσωπείο τελετουργικό

Η μάσκα επιφύλασσε γι' αυτόν που τη φορούσε ξεχωριστό ρόλο. Ιερείς ή ιέρειες φορούσαν μάσκα στη διάρκεια των τελετουργιών. Για παράδειγμα, ένας ιερέας φορούσε το προσωπείο της Δήμητρας στην Αρκαδία, ένα γενειοφόρο προσωπείο τοποθετημένο ψηλά αναπαριστούσε τον Διόνυσο, ενώ δεν αποκλείεται κάποιος να το φορούσε κιόλας, για να παρουσιαστεί αμεσότερα ο μαινόμενος θεός.

Ε. Προσωπείο θεατρικό

Τα σκηνικά προσωπεία είναι η λογική συνέχεια του θρησκευτικού προσωπειού. Η μάσκα στο θέατρο από τις απαρχές του είναι παρούσα και χρήσιμη στην εναλλαγή ηρώων και καταστάσεων. Στον ηθοποιό λειτουργεί με τρόπο ώστε εκεί-



Ηθοποιοί μετά από παράσταση σατυρικού δράματος με μάσκες. Λεπτομέρεια από τον κρατήρα του Προνόμου, τέλος 5ου αι., Νάπολη, Εθνικό Μουσείο.

νος να διευκολύνεται στη μέδεξή με το άλλο, δείο, ηρωικό, αληθινό ή πλασματικό πρόσωπο που ενσαρκώνει. Αντίστοιχα, σιον θεατή λειτουργεί ως στοιχείο παραπομπής και συμπληρωματικό στην κατάρτιση του δρώμενου.

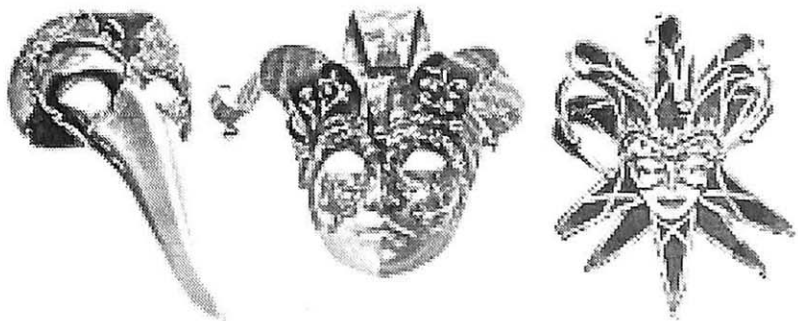
Μέχρι το 470 το προσωπείο ήταν στερεότυπο. Επρόκειτο για προσωπεία χαρακτήρων και όχι ατόμων. Στην αρχή τα στερεότυπα αυτά πρόσωπα ήταν περιορισμένα. Όμως τον 2ο αι. μ.Χ. ο Ιούλιος Πολυδεύκης παραδίδει στο Ονομασικόν του 28 τύπους τραγωδίας, 4 σατυρικού δράματος και 44 κωμωδίας.

Στερεότυπα είναι και τα προσωπεία της Κομέντια ντελ' άρτε. Η δράση περνά από συμβολικά πρόσωπα (Κασσάνδρα, Κολομπίνα, Αρλεκίνος, Πουλτσινέλα, Πιερότος, Πανιαλόνε), μια μικρή φανταστική κοινωνία που μιμούνταν και ξεσκέπαζε με αναισχυντία τα μικροελατώματα της καθημερινής ζωής.

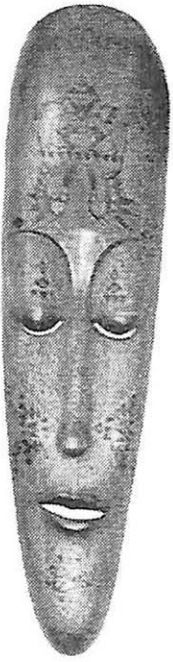
ΣΤ. Προσωπείο καρναβαλιού

Το καρναβάλι είναι η μεγάλη αγροική ιελετουργία που εορτάζει την ανακύκληση των εποχών και την αναγέννηση, εορταστική διαλεκτική του θανάτου και της αναγέννησης. Το καρναβάλι συνδέεται με νεκρικές ιελετές, καθώς με τη λήξη του αρχίζουν ιελετές για τους νεκρούς. Στη Βραζιλία, λ.χ., το καρναβάλι, τόσο ερωτικό, τελειώνει με τη μεγάλη μετάνοια της Τετάρτης των Τεφρών. Στη Νικαράγουα τη Μεγάλη Παρασκευή οι Ρωμαιοκαθολικοί ξορκίζουν τη θλίψη νιύνονιας με χρώμα τους δρόμους και τους εαυτούς τους, δίχως να καταισρέφουν το νόημα της ημέρας.

Στο καρναβάλι ανασιέλλονται οι καθημερινές απαγορεύσεις, ενώ εξαίρεται η γονιμότητα με συμβολικές πράξεις (φαλλοφορία, βωμολοχίες, ταυτόχρονη μίμηση του γάμου και του



Ιταλικές μάσκες καρναβαλιού



Αφρικάνικη μάσκα, Κένυα

θανάτου, χοροί, σκώμματα, βιαιοπραγίες, φαγοπότι, μέθη, ιρέλα, ανιμειάθεση των κοινωνικών ρόλων, μασκάρεμα). Η γιορτή, το γέλιο, η μάσκα χειραφετούν τον άνθρωπο, ελευθερώνουν το πνεύμα και τον λόγο του από το επίσημο σύστημα με τις απαγορεύσεις και τους ιεραρχικούς φραγμούς του, αντικαθιστούν τη σοβαρότητα με τον ηδονισμό και την κραυγή, την άκαμπτη επισημότητα με την άκρα οικειότητα, ξεμασκαρεύουν το ψέμα, την υποκρισία, την απάτη των άλλων και του εαυτού, δεν σέβονται τον θάνατο, αλλά τον γελοιοποιούν, τον ανιμειωπίζουν με το γέλιο και τον ταυτίζουν τελικά με τη ζωή.

Ζ. Προσωπείο εθνολογικό

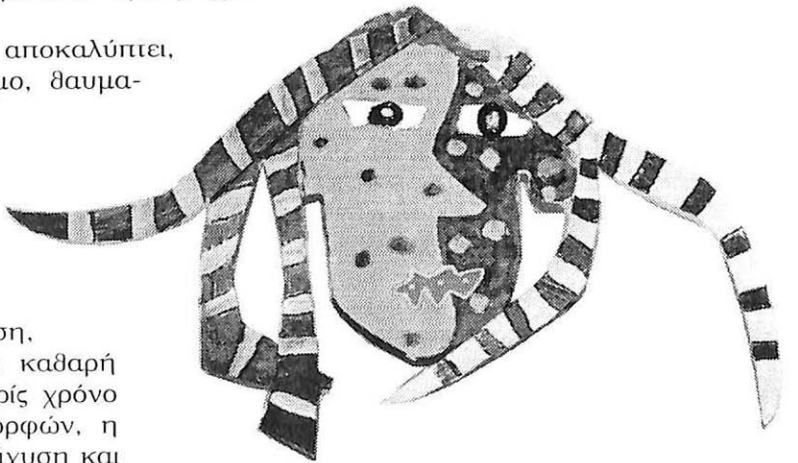
Στις εθνολογικές μελέτες για τους ιθαγενείς στην Αμερική, στην Αυστραλία, στην Αφρική, γενικά στις λεγόμενες πρωτόγονες αλτερνατίβες, συναντάται η ευρεία χρήση της μάσκας και του ιοτέμ. Η μάσκα, είτε εξολοκλήρου πρόσδετη είτε με στοιχεία (φτερά, μύτες, κέρατα) είτε με χρώματα πάνω στο δέρμα, χρησιμοποιείται από μάγους, ιερείς, αρχηγούς σε εθιμικά ή ιερά δρώμενα με σκοπό την προσαρμογή της ομήγυρης σε συγκεκριμένη αιμόσφαιρα τελετής. Συγκριτικές έρευνες προσφέρουν ερμηνευτικές απαντήσεις για τη χρήση του προσωπιού-μάσκας στην αρχαιότητα. οι μάσκες επιδιώκουν να προκαλέσουν τρόμο, θαυμασμό ή περισυλλογή. Αποτελούν τους διαύλους μέσω των οποίων απευθυνόταν κανείς στα πνεύματα των προγόνων. Με αυτές επεδίωκαν οι άνθρωποι να εξασφαλίσουν την επιβίωση και την ασφάλεια ορισμένων προσώπων, να αυξήσουν τη γονιμότητα των ανθρώπων ή του εδάφους (σε αυτήν την περίπτωση, οι βοηθοί των πνευματικών δυνάμεων χορεύουν μέσα στους αγρούς εμψυχώνοντας όσους δουλεύουν), να διασφαλίσουν την ενότητα και τη συνέχεια της κοινωνικής ομάδας μέσω της μύησης των νεότερων στις προγονικές παραδόσεις.

Η. Το προσωπείο στη σύγχρονη τέχνη

Στα τέλη του 19ου αιώνα και στις αρχές του 20ου οι καλλιτέχνες ανακάλυψαν την «πρωτόγονη» τέχνη της Αφρικής και της Αμερικής, ενώ λίγο νωρίτερα κυρίως οι ιμπρεσιονιστές ζωγράφοι είχαν δεχτεί τις επιδράσεις της γιαπωνέζικης τέχνης. «Η ανακάλυψη των αφρικανικών γλυπτών συνέπεσε με αυτό που ψάχναμε», έλεγε ο Πικάσο. Το σοκ για τον Πικάσο δεν ήταν το καινούριο, αλλά το γεγονός ότι αυτό που αυτός έφτιαχνε και νόμιζε για καινούριο, υπήρχε ήδη. Δεν επρόκειτο για μίμηση αλλά για εικαστικό απόδεμα που ανασύρεται σε συγκεκριμένες εποχές.

Ποια είναι τα συμπεράσματα που μπορεί να προκύψουν από όλες αυτές τις συνδηλώσεις της μάσκας; Η μάσκα υπάρχει σε όλες τις χώρες, περισσότερο ή λιγότερο αναπτυγμένες και σε όλες τις περιόδους ήδη από την εποχή του λίθου. Το προσωπείο-μάσκα, που λειτουργεί ενίοτε όπως η εικόνα στον καθρέφτη, με ανθρωπομορφή ή ζωόμορφα χαρακτηριστικά, εμπεριέχει την αξία του αιώσιμου.

Η μάσκα αποκρύπτει και αποκαλύπτει, μεταμορφώνει, προκαλεί τρόμο, θαυμασμό, περισυλλογή. Ο γενικός νόμος που διέπει τη μάσκα είναι η απουσία ιατρικής και σιαδρότητας, η εκ-κεντρικότητα που προκαλεί περιπλανήσεις στον εννοιολογικό της πλούτο, η ρευστότητα και η μεταμόρφωση, κυρίως του σώματος, είναι η καθαρή σειρά των φαινομένων, η χωρίς χρόνο και φύλο ρευστότητα των μορφών, η χωρίς όρια αλλά υπό όρους διάχυση και εξακίνωση, η απελευθέρωση από την υποκειμενικότητα, η αμφισβήτηση της ύπαρξης και η απάρνηση του πραγματικού, η έκθεση στον ίλιγγο των άλλων ειδών, η αποπλάνηση που προκα-



Picasso: Τρισιδιάστατη μάσκα

λούν συγκεκριμένες ειερότητες. Ποιος άραγε θα μπορούσε να πει ποια είναι η πραγματική μορφή της Μήτιδας από όλες εκείνες που πήρε, προκειμένου να αποφύγει τον έρωτα του Δία; Σε ποια μορφή του είναι πραγματικός ο Δίας: όταν ενώνεται με τη Σεμέλη (φωτιά), την Ευρώπη (ταύρος), τη Λήδα (κύκνος), τη Δανάη (βροχή); Πότε είναι πραγματικός ο Ερμής: όταν είναι Κερδώς, αγγελιοφόρος των θεών ή ψυχοπομπός; Θα έλεγε κανείς ότι η μια μορφή με τις συγκεκριμένες ιδιότητες αναιρεί την άλλη σε ένα διαρκές παιχνίδι αντιφάσεων και ανιπαλοτήτων, σε μια πράξη ταυτόχρονα προδευική αλλά και ακούσια, βαθύτατα προσωπική και μοναχική, ακόμη κι αν προκαλείται από το άλλο ή τον άλλον, σε στιγμές της ουσιαστικότερης αυτονομίας και ανεξαρτησίας του θύματος, αυτού δηλαδή που υφίσταται τη μεταμόρφωση, από το θύτη που προκαλεί τη μεταμόρφωση, την έκ-σταση εκ του οικείου τόπου και την αποκάλυψη μουσικών πτυχών του εαυτού.



Σύγχρονη τέχνη: Janet Jackson, *Singer*



Σύγχρονη τοπική ιστορία: Δυσκολίες και προοπτικές για τη συγγραφή της

Αλέκος Χατζηκώστας

Θεωρώντας την ιστορία ως την «επιστήμη που μελετά το παρελθόν της ανθρώπινης κοινωνίας σε όλη την ενότητα και την ποικιλία της, με σκοπό την κατανόηση της κοινωνίας του παρόντος και των μελλοντικών προοπτικών της» στο παρόν άρθρο θα καταιεθούν ορισμένες σκέψεις για τις δυσκολίες και τις προοπτικές για την συγγραφή της (νεότερης) τοπικής ιστορίας της περιοχής μας.

Είναι γεγονός πως πανελλαδικά την δεκαετία του '90 αυξήθηκε το ενδιαφέρον για την καταγραφή της σύγχρονης (του 20ου αιώνα και ιδιαίτερα των δεκαετιών '40 και '50) ιστορίας της χώρας μας. Επιβεβαίωση αποτελεί το γεγονός ότι για τη περίοδο αυτή έχουν γραφτεί και γράφονται εκατομμύρια σελίδες από τους υποσηηρικές των αντιμαχόμενων πλευρών αλλά και από ορισμένους που αυτοχαρακτηρίζονται ως «ουδέτεροι». Η συγγραφή αυτή θα συνεχιστεί και το γεγονός αυτό έχει να κάνει πως η περίοδος αυτή σημαδεύτηκε από μια μεγάλη λαϊκή αγωνιστική ανάταση του λαού μας που κουβαλά μέχρι και τις μέρες μας πλούσιο ιδεολογικό φορτίο.

Στα πλαίσια αυτά έχουμε την προσπάθεια εξειδικευμένων και μη (κύρια) τοπικών συγγραφέων να καταγράψουν πλευρές της τοπικής ιστορίας στις «μικρές κοινωνίες» στις οποίες ζουν. Στη προσπάθεια αυτή ξεχωρίζουν απομνημονεύματα πρωταγωνιστών και μη σημαντικών περιόδων της σύγχρονης ιστορίας, πεζογραφήματα που δίνουν με λογοτεχνικό τρόπο ιστορικές στιγμές, μονογραφίες, ενώ σε κεντρικό επίπεδο διακριτή είναι η προσπάθεια μερίδας ιστορικών να ερμηνεύσουμε (λαθεμένα και έμμεσα) σημαντικά γεγονότα μέσα από τοπικές αφηγήσεις.

Η ιστορία για να είναι πραγματικά επι-

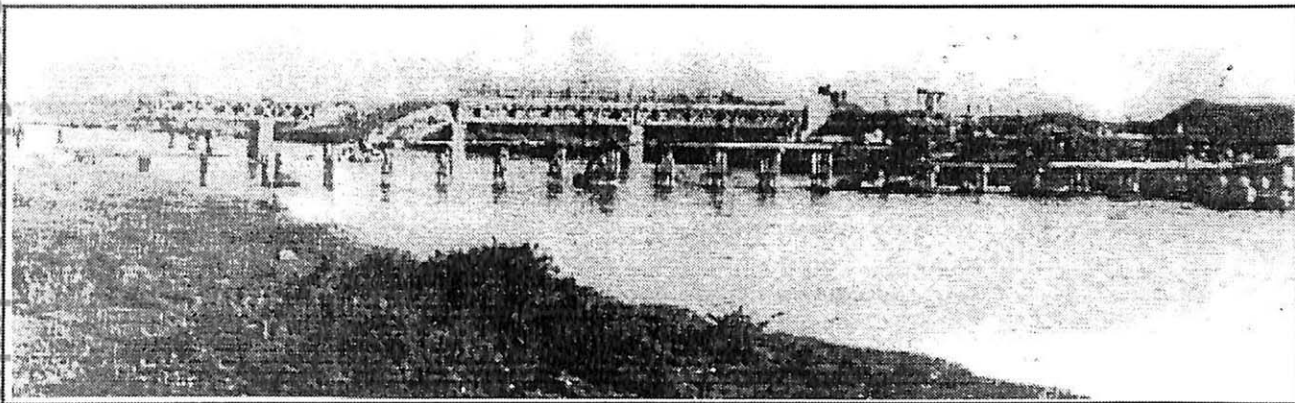
στήμη χρειάζεται να μην παίρνει απλά μεμονωμένα γεγονότα (πολύ περισσότερο επιλεκτικά) αλλά το σύνολο των γεγονότων χωρίς εξαίρεση που έχουν σχέση με το εξεταζόμενο ζήτημα. Δεν μπορεί απλά να αφηγείται τα γεγονότα αλλά ταυτόχρονα να προσπαθεί να τα καιανοήσει και να τα εξηγήσει.

Ο νομός Ημαθίας έχει αναδείξει εδώ και χρόνια του τοπικούς της ιστορικούς που με πολύ μεράκι ανασυνθέσανε τη ιστορία του νομού από τα αρχαία χρόνια μέχρι και τις αρχές του 20ου αιώνα. Μπορούμε να θεωρήσουμε πως το έργο τους δίνει με επάρκεια στις νεότερες γενιές μια εικόνα της τοπικής ιστορίας μέχρι τις αρχές του 20αίωνα.

Χρόνια όμως τώρα υπήρχε ένα σημαντικό κενό στην τοπική ιστοριογραφία. Αφορούσε τη νεώτερη τοπική ιστορία και ιδιαίτερα κάποιες σημαντικές καμπές της που και σήμερα αφήνουν ανεξίτηλα τα σημάδια τους. Αναφέρονται κυρίως στην περίοδο της **δεκαετίας του '40** που συμπεριλάμβανε την γερμανική κατοχή, την εθνική ανίσταση, τον εμφύλιο πόλεμο, αλλά και όσα προηγήθηκαν (δικτατορία Μεταξά) καθώς και αυτά που ακολούθησαν (π.χ 7χρονη δικτατορία των «συνταγματαρχών»). Ως αιτίες μπορούν να αναφερθούν οι «πολιτικές προκαταλήψεις», το ιδεολογικό-πολιτικό φορτίο που κουβαλούν μέχρι και σήμερα τα χρόνια εκείνα, η έλλειψη πηγών κ.α. Όμως η συγγραφή της ιστορίας των περιόδων αυτών, η μη ύπαρξη «λευκών σελίδων» στη τοπική ιστορία είναι αναγκαία και κυρίως θα πρέπει να είναι αποτέλεσμα συνολικότερων και συλλογικότερων προσπαθειών και γιατί όχι να αποτελέσουν και πηγή γόνιμων αντιπαραθέσεων.

Η χρησιμότητα μιας τέτοιας προσπάθειας είναι εμφανής. Οι νεότερες γενιές, (ιδιαίτερα μαθητές –φοιτητές) μπορεί να έχουν γνώσεις

* Ο Αλέκος Χατζηκώστας, είναι εκδότης της τοπικής εβδομαδιαίας εφημερίδας «ΕΠΙΚΑΙΡΑ» και συγγραφέας των βιβλίων «Η Εθνική Αντίσταση στο νομό Ημαθίας» και «Η Ημαθία από τη Βάρκιζα στον Εμφύλιο»



Η γέφυρα του Αλιάκμονα στην Ημαθία ανατιναγμένη από τους αντάρτες για να σταματήσουν την κάθοδο των Γερμανών

(έτσι και «ατάκτως ειρηνέες») για τα γεγονότα που συνέβησαν προ αιώνων, έχουν όμως ουσιαστικά άγνοια για γεγονότα που συνέβησαν προ δεκαετιών με αποτέλεσμα να αδυνατούν να ερμηνεύσουν σημερινά φαινόμενα, να κατανοήσουν τους νόμους που ακολουθεί η κοινωνική εξέλιξη...

Οι δυσκολίες συγγραφής της τοπικής ιστορίας για τις προαναφερόμενες περιόδους είναι αρκετές. Ορισμένες από αυτές:

Α. Η ανυπαρξία γραπτών πηγών. Για παράδειγμα η μη ύπαρξη τοπικής εφημερίδας κατά τα χρόνια της κατοχής (μέχρι και τα μέσα του 1946 οπότε βγήκε Ο ΘΑΡΡΑΛΕ-ΟΣ) στερεί πολύτιμες πληροφορίες για το σύνολο της ζωής τα χρόνια εκείνα, κάτι που δεν συμβαίνει σε άλλες περιοχές που υπήρχε τοπικός Τύπος έτσι και λογοκριμένος. Μόνο περιστασιακά μπορεί να χρησιμοποιηθεί εδώ ο Τύπος της γειτονικής Θεσσαλονίκης ο οποίος κυκλοφορούσε κατά την περίοδο της Κατοχής (έβγαине ουσιαστικά από τις αρχές κατοχής) ενώ τα επόμενα χρόνια οι εφημερίδες ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ και ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΒΟΡΡΑΣ μπορούν να αποτελέσουν αρχειακό υλικό άσχετα με την πολιτική τους κατεύθυνση που διάνθιζε το σύνολο των ειδήσεων τους.

Να σημειώσουμε ακόμη πως στο νομό μας λείπουν και μια σειρά «κρατικών» εγγράφων (π.χ αποφάσεις δικαστηρίων τα οποία ως γνωστόν κήκαν από τους αντάρτες, αποφάσεις στρατοδικείων, οικονομικά στοιχεία κ.α). Δυστυχώς τα τοπικά «Αρχεία του Κράτους» παρά τις φιλότιμες προσπάθειες των υπαλλήλων σε αυτή, είναι άδεια όσον

αφορά την περίοδο αυτή.

Να σημειώσουμε ακόμη την σημαντική έλλειψη πλήθους γραπτών ντοκουμέντων της εποχής (π.χ παράνομος τύπος, προκηρύξεις κ.α) εξαιτίας των ανώμαλων πολιτικών συνθηκών που ακολούθησαν (π.χ διώξεις αγωνιστών Εθνικής Αντίστασης) που η κατοχή παρόμοιων υλικών αποτελούσε ως μην ξεχνούμε ενοχοποιητικά στοιχεία. Τα λιγοστά υπάρχοντα ντοκουμέντα βρίσκονται (κύρια) στα αρχεία σύγχρονης κοινωνικής ιστορίας (ΑΣΚΙ) και αποτελούν κομμάτι του συνολικού αρχείου του ΚΚΕ

Μία ακόμη πλευρά της δυσκολίας αξιοποίησης γραπτών ντοκουμέντων είναι η ανυπαρξία στο νομό μας πολιτικών απομνημονευμάτων από σημαίνοντες κοινωνικές προσωπικότητες της εποχής εκείνης κάτι που σίγουρα θα συνέβαλε στο φως της πλευρών της ιστορικής περιόδου.

Β. Η ανυπαρξία σε μεγάλο βαθμό προφορικής παράδοσης. Τα δύσκολα χρόνια που ακολούθησαν την δεκαετία του '40 ήταν απαγορευτικά στη διατήρηση ζωντανής προφορικής παράδοσης για τα γεγονότα εκείνα, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις είχαμε την προφορική παράδοση μόνο των «νικητών». Εδώ να σημειώσουμε πως σε ορισμένους κυριάρχησε και ο «νομός της σιωπής» στο όνομα της «λήθης». Την δεκαετία του '80 με την αναγνώριση της εθνικής αντίστασης αρκετές «γλώσσες» λύνονται όμως αρκετοί από τους πρωταγωνιστές έχουν ήδη αποδημήσει με αποτέλεσμα να «πάρουν μαζί τους» πολλά γεγονότα της εποχής εκείνης. Ακόμη η χρονική απόσταση (μισός αιώνας) συχνά

αποτελεί εμπόδιο στους επιζήσαντες να αναφερθούν (χωρίς υποκειμενισμούς αλλά και σημαντικά κενά ή λάθη) σε πρόσωπα αλλά και γεγονότα.

Αυτός που θέλει να εντυφλήσει στα ζητήματα της σύγχρονης ιστορίας του τόπου μας θα πρέπει να ξεπεράσει τα υπαρκτά αυτά εμπόδια. Επίσης θα πρέπει να έχει ως βάση πως αυτά συνδέονται με τον ένα ή τον άλλον τρόπο με το συνολικό κλίμα της εποχής, φέρουν ανεξίτηλη την σφραγίδα της. Αυτό με τη σειρά του απαιτεί τη γνώση αλλά και την αξιοποίηση όλων των στοιχείων της βιβλιογραφίας της περιόδου αυτής, ιδιαίτερα αυτής που αφορά την Βόρεια Ελλάδα.

Είναι προφανές πως για τη αντικειμενική και πλήρη καταγραφή της δεν αρκεί η ατομική διάθεση, το «μεράκι». Απαιτείται συνολικότερη και συλλογικότερη προσπάθεια. Χρειάζεται να χρησιμοποιηθούν όλα τα διαθέσιμα «μέσα» καθώς και η επιστημονική συμβολή «επαγγελματιών».

Για παράδειγμα μια τέτοια προσπάθεια θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί σε συνερ-

γασία με το Ιστορικό Τμήμα του Α.Π.Θ, να αποτελέσει αντικείμενο μελέτης από μεταπτυχιακούς φοιτητές του. Ταυτόχρονα μια τέτοια προσπάθεια θα δώσει μεγαλύτερη δυνατότητα ώστε να αξιοποιηθούν στοιχεία που μέχρι τώρα δεν έχουν χρησιμοποιηθεί (π.χ αρχεία γερμανικού κράτους, αρχεία Υπουργείου Εσωτερικών και Εξωτερικών) ενώ μέσω τοπικών φορέων (π.χ αντιστασιακές οργανώσεις) να γίνει έκκληση για διάθεση όλων των «προσωπικών» αρχειακών υλικών (π.χ φωτογραφίες, γράμματα κ.α) που προφανώς και θα υπάρχουν ως οικογενειακή παράδοση σε διάφορα σπίτια.

Η προσπάθεια αυτή, ο ανοικτός διάλογος που μπορεί να προκαλέσει (π.χ μπορεί να πραγματοποιηθεί σχετική ημερίδα) θα δώσει ουσιαστικά αποτελέσματα. Και φυσικά τα όποια αποτελέσματα δεν θα πρέπει απλά να καταγραφούν και εκδοθούν αλλά και να βρεθεί τρόπος να γίνουν κτήμα της νέας γενιάς, ενσωματώνοντάς τα, στα σχολικά προγράμματα.

Η Νέα Ελληνική Γλώσσα και η Ιστορία της

Αναστάσιος-Φοίβος Χρηστίδης
Καθηγητής Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η νέα ελληνική γλώσσα μιλιέται – στην κοινή της μορφή (κοινή νέα ελληνική) – στην Ελληνική Δημοκρατία, στην Κυπριακή Δημοκρατία (από την ελληνοκυπριακή κοινότητα) και σε διάφορους βαθμούς επάρκειας, στην ελληνική διασπορά. Οι κυριότερες εστίες της ελληνικής διασποράς βρίσκονται στις Η.Π.Α., στην Αυστραλία, στον Καναδά και στη Γερμανία. Η νέα ελληνική γλώσσα δεν εξαντλείται, βέβαια, στην κοινή μορφή της. Περιλαμβάνει επίσης και τις διαλέκτους της. Ωστόσο, οι διάλεκτοι βρίσκονται σε πορεία εξαφάνισης κάτω από την επίδραση της κοινής. Εξάιρεση αποτελεί η ελληνοκυπριακή διάλεκτος, η οποία διατηρεί ακόμα τους ομιλητές της τόσο στην Κυπριακή Δημοκρατία όσο και στη σημαντική ελληνοκυπριακή διασπορά της Μ.Βρετανίας. Διαλεκτικοί θύλακοι της νέας ελληνικής επιζούν στις παρευξείνιες περιοχές της Τουρκίας και της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και στην Ιταλία (Απουλία, Καλαβρία). Μέχρι πρόσφατα επιζούσε ένας ακόμα διαλεκτικός θύλακος στην Κορσική (Καργκέζε).

Η νέα ελληνική ανήκει, όπως και οι περισσότερες ευρωπαϊκές γλώσσες (πλην της ουγγρικής, της

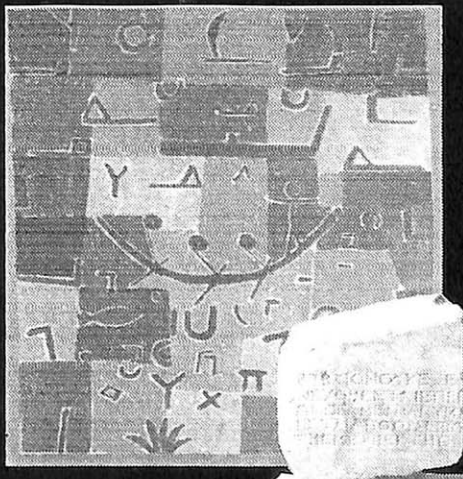
Ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ Ν. ΗΜΑΘΙΑΣ
και ο Σύμβουλος των Φιλολόγων
Θανάσης Μαρκόπουλος
διοργανώνουν εκδήλωση με θέμα:

«Η Ελληνική Γλώσσα και η Ιστορία της»

Ομιλητής: **Α.Φ. Χρηστίδης**
καθηγητής Γλωσσολογίας ΑΠΘ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
14/11
2003
8 μ.μ.

ΣΤΕΓΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
& ΤΕΧΝΩΝ
Συνδιοργάνωση:
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ



* Το κείμενο παρουσιάστηκε στην εκδήλωση «Η Ελληνική Γλώσσα και η Ιστορία της», του Συνδέσμου Φιλολόγων Ημαθίας, σε συνδιοργάνωση με τη Δημοτική Επιχείρηση Πολιτισμού Βέροιας στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών που πραγματοποιήθηκε στις 14/11/2003.

* Το κείμενο έχει επίσης δημοσιευθεί στην έκδοση «Ελληνική Γλώσσα», Αθήνα, 1996.

βασκικής, της φιλανδικής) αλλά και η ινδική, στην ινδοευρωπαϊκή γλωσσική οικογένεια. Η κοιτίδα αυτής της γλωσσικής οικογένειας, είναι, πιθανότατα, η Ανατολία. Μετακινήσεις, που συνδέονται ενδεχόμενα με την εξάπλωση του γεωργικού τρόπου παραγωγής, διέσπειραν προς Ανατολάς και Δυσμιάς τους ομιλητές των προγονικών ινδοευρωπαϊκών ιδιωμάτων και οδήγησαν, ταυτόχρονα, στη διαμόρφωση των ξεχωριστών ινδοευρωπαϊκών γλωσσών, μια από τις οποίες είναι και η ελληνική.

Τα πρώτα γραπτά τεκμήρια της ελληνικής χρονολογούνται στον 13^ο αι. π.χ. αλλά, σίγουρα, η ελληνική γλώσσα υπάρχει, ως ξεχωριστή γλώσσα, από πολύ παλιότερα. Τα γραπτά αυτά τεκμήρια, που αποκαλύφθηκαν στα ανακτορικά κέντρα του μυκηναϊκού πολιτισμού (Μυκήνες, Κνωσός, Θήβα, Πύλος), χρησιμοποιούν ένα σύστημα γραφής δανεισμένο από τους αρχαιότερους πολιτισμούς της Ανατολικής Μεσογείου. Το σύστημα αυτό -η Γραμμική Β'- είναι συλλαβικό και όχι αλφαβητικό: κάθε σημείο αντιστοιχεί σε μια συλλαβή. Η κατάρρευση του μυκηναϊκού πολιτισμού οδήγησε και στην εξαφάνιση αυτού του γραφικού συστήματος, που υπηρετούσε τις ανάγκες των μυκηναϊκών ανακτορικών κέντρων. Θα πρέπει να περιμένουμε ως τον 8^ο αι. π.χ. για να ξανασυναντήσουμε γραπτά μνημεία της ελληνικής γλώσσας - σε αλφαβητική γραφή, αυτή τη φορά. Όπως και στην προηγούμενη φάση, το νέο αυτό σύστημα γραφής είναι δάνειο από την Ανατολή. Η αλφαβητική καταγραφή της ελληνικής χρησιμοποιεί το φοινικικό αλφάβητο, προσαρμοσμένο στις ιδιαιτερότητες της ελληνικής γλώσσας.

Μέχρι τον 3^ο αιώνα π.χ. η ελληνική γλώσσα είναι ένα σύνολο διαλέκτων, που δε δημιουργούν, ωστόσο, ανυπέρβλητα προβλήματα αμοιβαίας συνεννόησης στους χρήστες τους. Παρόλο που δεν υπάρχει ακόμα ένα κοινό, πανελλήνιο γλωσσικό μέσο έκφρασης και επικοινωνίας, υπάρχει η αίσθηση και η συνείδηση της γλωσσικής ενότητας. Μέσα σ' αυτό το διαλεκτικό μωσαϊκό, αρχίζει να ξεχωρίζει, ήδη από τα κλασικά χρόνια (5^{ος} αι. π.χ.), μια διάλεκτος: η **αττική**, που μιλιέται στην πόλη - κράτος των Αθηνών. Η διάλεκτος αυτή αποκτά ιδιαίτερο κύρος λόγω του ηγεμονικού ρόλου αυτής της πόλης - κράτους. Και όπως συνήθως συμβαίνει, η πολιτική και οικονομική ηγεμονία δημιουργεί τους όρους και γλωσσικής ηγεμονίας: η αττική διάλεκτος απλώνεται πέρα από τα αρχικά της όρια.

Το επόμενο κρίσιμο επεισόδιο για την ελληνική ιστορία, αλλά και για την ιστορία της ελληνικής γλώσσας, είναι η μακεδονική ηγεμονία, αρχικά πάνω στις παλιές πόλεις - κράτη και αργότερα - με τις κατακτήσεις του Αλεξάνδρου - πάνω σ' ολόκληρη την Ανατολή, μέχρι τις Ινδίες. Η μακεδονική ηγεμονία είναι ασύγκριτα μεγαλύτερης κλίμακας σε σχέση με την αθηναϊκή ηγεμονία και γι' αυτό οι γλωσσικές επιπτώσεις της είναι, επίσης, ασύγκριτα μεγαλύτερες. Η παλιότερη ηγεμονική διάλεκτος - η αττική διάλεκτος, που μιλιέται στην αυλή των Μακεδόνων βασιλέων - αποτελεί τη βάση για τη δημιουργία του πρώτου πανελληνίου γλωσσικού μέσου. Έτσι, γεννιέται η **ελληνιστική Κοινή**, η απαρχή της νεότερης ελληνικής. Το γεωγραφικό εύρος χρήσης της Κοινής είναι τεράστιο: Μικρά Ασία, Αίγυπτος, Συρία, Μεσοποποταμία, Περσία. Τα απώτερα όριά της είναι η Ινδία και το Αφγανιστάν. Η Κοινή γίνεται η ηγεμονική γλώσσα, η *lingua franca*, όλου του πολιτισμένου κόσμου και ανταγωνίζεται με επιτυχία την άλλη μεγάλη *lingua franca* της αρχαιότητας, την αραμαϊκή. Κάτω από την ελληνική πολιτική και γλωσσική ηγεμονία, οι αυτόχθονες πληθυσμοί μειαιρέπονται, σε σημαντικό ποσοστό, σε δίγλωσσες κοινότητες - και όχι μόνο στα μεγάλα ασικά κέντρα αλλά και στα χωριά. Αυτή η εκτεταμένη διγλωσσία δεν άφησε βέβαια άδικη και την ίδια την Κοινή και τη δομή της.

Η διγλωσσία δεν είναι όμως το μόνο σύμπτωμα της επιρροής της Κοινής πάνω σε άλλους γλωσσικούς πληθυσμούς. Υπάρχει και το οριακότερο φαινόμενο της πλήρους εγκατάλειψης της μητρικής τους γλώσσας: ο γλωσσικός εξελληνισμός. Έτσι, η μετάφραση της Παλαιάς Διαθήκης στα ελληνικά (η μετάφραση των Εβδομήκοντα) κατά την περίοδο αυτή γίνεται πιθανότατα για να εξυπηρετήσει τους ελληνόφωνους, πια, Εβραίους της Αιγύπτου.

Η πίεση της Κοινής δεν είχε επιπτώσεις μόνο πάνω στις άλλες γλώσσες αλλά και στις διαλέκτους της ελληνικής. Οι διάλεκτοι αυτές μπαίνουν σε μια διαδικασία παρακμής, με ανάλογο τρόπο που παρακμάζουν και σήμερα οι νεοελληνικές διάλεκτοι κάτω από την πίεση της κοινής νέας ελληνικής. Οι καινούριες διάλεκτοι που σιγά - σιγά ανακύπτουν είναι προϊόν της διαφοροποίησης της ελληνιστικής Κοινής.

Η τεράστια εξάπλωση της Κοινής, η εκτεταμένη διγλωσσία, αλλά και η παρακμή του ελληνιστικού κόσμου και η ρωμαϊκή κατάρτιση - η είσοδος στην «εποχή της αγωνίας», καιά τη διατύπωση του Ε. R. Dodds - δημιουργούν ήδη από τον 1^ο αι.π.χ. ένα κίνημα γλωσσικού «καθαρισμού» που θα κυριαρχήσει στην ιστορία της ελληνικής γλώσσας μέχρι το δεύτερο μισό του 20^{ου}. Η αφετηρία του κινήματος αυτού, στην ύστερη αρχαιότητα, είναι γνωστή ως «**αττικισμός**». Είναι η νοσταλγία της γλωσσικής - και άλλης - «καθαρότητας» της κλασικής

εποχής και του κατεξοχήν πρωταγωνιστή της, της Αθήνας και της κλασικής αττικής διαλέκτου. Ο αττικισμός θέτει ως βάσεις της ελληνικής «διγλωσσίας»: υποτίμηση της ομιλούμενης γλώσσας – ως προϊόντος φθοράς – και αναζήτηση της αρχαίας ή αρχαιοτρόπης «καθαρότητας». Ο γραπτός λόγος – είτε ως λογοτεχνία είτε ως «επίσημος» λόγος (γλώσσα της διοίκησης και της εκπαίδευσης) – κυριαρχείται, μέχρι και τον 20° αι., από αυτή την κλασικιστική «νοσταλγία» που γεννιέται, όχι τυχαία, τον 1° αι. π.χ.

Μια άμεση επίπτωση του αττικιστικού κινήματος και της «διγλωσσίας» στην οποία οδηγεί είναι ότι για την περίοδο από την ύστερη ελληνιστική εποχή μέχρι τον 11° αι.μ.Χ. – εποχή και την οποία έχουμε λόγους να πιστεύουμε ότι έχει ήδη διαμορφωθεί η νέα ελληνική – δεν υπάρχουν γραπτά τεκμήρια της ομιλούμενης γλώσσας. Η γραπτή παράδοση κυριαρχείται από την κλασικίζουσα μορφή γλώσσας. Θα πρέπει να μπει ο 12° αι. για να αρχίσουν να εμφανίζονται τα πρώτα δείγματα λογοτεχνίας στην ομιλούμενη γλώσσα της εποχής. Η βυζαντινή εποχή είναι επομένως, στο μεγαλύτερο μέρος της, εποχή γλωσσικού «καθαρισμού».

Τι γίνεται με την ομιλούμενη γλώσσα; Εξακολουθεί να υπάρχει – σε κάποια εξέλιξη της – η Κοινή, όπως διαμορφώθηκε στην ελληνιστική εποχή; Το πιθανότερο είναι, όπως επισημάναμε παραπάνω, ότι η ελληνιστική Κοινή έχει διαφοροποιηθεί σε μια σειρά διαλέκτων. Αν υπάρχει μια νέα εκδοχή κοινής, αυτή θα πρέπει να περιορίζεται στην περιοχή της Κωνσταντινούπολης και των αστικών κέντρων που συνδέονται μαζί της. Μια τέτοια περιορισμένη «κοινή» πρέπει να είναι, αν όντως υπάρχει, υστεροβυζαντινό φαινόμενο.

Αν το πρώτο (μετά τη διαμόρφωσή της ως ξεχωριστής ινδοευρωπαϊκής γλώσσας) κρίσιμο επεισόδιο στην ιστορία της ελληνικής είναι η δημιουργία της ελληνιστικής Κοινής και το παράγωγο φαινόμενο της «διγλωσσίας», το δεύτερο κρίσιμο επεισόδιο είναι η διαμόρφωση της ελληνικής εθνικής γλώσσας, της **νέας «κοινής»** (κοινή νέα ελληνική), στα πλαίσια του ελληνικού εθνικού κράτους, που δημιουργείται μετά την επιτυχή Επανάσταση του 1821 κατά της οθωμανικής κυριαρχίας.

Οι συζητήσεις για τη δημιουργία εθνικής γλώσσας που χαρακτηρίζουν την περίοδο που προηγείται της Επανάστασης είναι στενά συνδεδεμένες με την εγκατεστημένη εδώ και πολλούς αιώνες «διγλωσσία» και οι γλωσσικές ανυπαρξότητες έχουν, όπως συνήθως συμβαίνει, ευρύτερο ιδεολογικό, κοινωνικό και πολιτικό περιεχόμενο. Η *κλασικιστική άποψη* επιθυμεί την επιστροφή στην αρχαία ελληνική, τη μόνη «καθαρή» μορφή ελληνικής, απαλλαγμένη από τις «φθορές» επιμειζιών που αρχίζουν στην ελληνιστική εποχή και κορυφώνονται με την τουρκική κατάκτηση. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ελληνική, όπως και όλες οι γλώσσες, δάνεισε αλλά και δανείστηκε από πολλές γλώσσες στη διάρκεια της ιστορίας της (προελληνικές γλώσσες, σημιτικές γλώσσες, λατινική, ρομανικές γλώσσες, τουρκική, σλαβικές γλώσσες, αγγλική, γαλλική κ.α.). Η *δεύτερη άποψη* αναγνωρίζει την ομιλούμενη και τη σημασία της, αλλά επιθυμεί να την «καθαρίσει» και να την «ανορθώσει»: να την απαλλάξει από τα τουρκικά δάνεια και να παρέμβει, σε κάποιο βαθμό, στην φωνολογία, στη μορφολογία και στη σύνταξη με βάση τα αρχαϊστικά ή αρχαιοτρόπα πρότυπα. Η *τρίτη άποψη* υποστηρίζει απερίφραστα την ομιλούμενη ως μόνο θεμιτό υποψήφιο για το ρόλο της εθνικής γλώσσας. Σε όλη αυτή τη συζήτηση για τη δημιουργία εθνικής γλώσσας θα πρέπει να τονιστεί ένα σημείο που είναι σημαντικό για την περίοδο αυτή: η ανάγκη της επιβεβαίωσης – μέσω της ερχαιοελληνικής γλωσσικής κληρονομιάς που διαθέτει κύρος στην Ευρώπη – τόσο της ευρωπαϊκής ταυτότητας των Νεοελλήνων, που αμφισβητείται από τους ξένους (ή από κάποιους ξένους), όσο και της σχέσης της νεότερης με την αρχαία Ελλάδα.

Τι έγινε τελικά; ήδη γύρω στα 1825 – 1840 διαμορφώνεται μια νέα ομιλούμενη κοινή, βασισμένη στην πελοποννησιακή διάλεκτο. Στον γραπτό λόγο, στην διοίκηση και στην εκπαίδευση εξακολουθεί να κυριαρχεί, σε διάφορες εκδοχές, η αρχαϊζουσα μορφή γλώσσας.



Πήλινη πινακίδα που φέρει επιγραφή στη Γραμμική Β' του Μυκηναϊκού Πολιτισμού, Πύλος.

η «καθαρεύουσα». Τα ρήγματα όμως πολλαπλασιάζονται, ιδίως στο χώρο της λογοτεχνίας, όπου βαθμιαία κυριαρχεί η **δημοτική**. Οι ανάγκες επέκτασης του λεξιλογίου οδηγούν σε δραστικό δανεισμό, τόσο από τις αρχαιότερες αφετηρίες (με ενδιάμεσο συχνότατα τις ευρωπαϊκές γλώσσες που κατασκευάζουν τα ειδικότερα λεξιλόγιά τους με ελληνικό γλωσσικό υλικό) όσο και από τις ευρωπαϊκές γλώσσες (αρχικά τα γαλλικά και μετά τα αγγλικά) – είτε με εμφανή, άμεσο δανεισμό είτε με την μορφή μεταφραστικών δανείων. Η «καθαρεύουσα» εξακολουθεί να επικρατεί – με μικρά «δημοτικιστικά» διαλείμματα – στη διοίκηση και στην εκπαίδευση μέχρι το 1976, οπότε αναγνωρίζεται η δημοτική ως η επίσημη μορφή γλώσσας. Έτσι, παίρνει τέλος το «γλωσσικό ζήτημα», που συνόδευσε, σε διάφορες εκδοχές, την ελληνική γλώσσα στο μεγαλύτερο μέρος της ιστορίας της. Απόηχοι αυτής της μακραίωνης διαμάχης εξακολουθούν να ακούγονται και σήμερα, κυρίως σε συζητήσεις που αφορούν τη γλωσσική εκπαίδευση.

Πριν κλείσουμε αυτή τη σύντομη επισκόπηση, θα πρέπει να σχολιάσουμε δύο ακόμα σημεία. Αν η «**διγλωσσία**» αποτελεί μια ιδιαιτερότητα της ιστορίας της ελληνικής γλώσσας, μια άλλη ιδιαιτερότητα της ιστορίας της ελληνικής – ιδίως αν συγκριθεί με την ιστορία της λατινικής – είναι η συνέχειά της. Η ελληνική, αντίθετα με τη λατινική, δεν διασπάστηκε δε ποικιλία γλωσσών. Αυτό δεν οφείλεται βέβαια σε κάποια μυθική, εγγενή δύναμη της ελληνικής γλώσσας. Όπως παρατηρεί ο *Thomson* (1989) «στη δυτική Ευρώπη, αντίθετα από την ανατολική, η καταισροφή της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας από τους γερμανούς καιακτητές είχε ως αποτέλεσμα να σχηματισθούν τα ξεχωριστά βασίλεια απ' όπου καιτάγονται τα διάφορα έθνη της σημερινής Ευρώπης και, έτσι, να διαμορφωθούν οι διαφορετικές των γλώσσες. Αυτό εξηγεί γιατί οι νεολαιινικές γλώσσες είναι πολλές ενώ η ελληνική παραμένει μια». Στην ίδια κατεύθυνση κινείται και η ερμηνεία του *Browning* (1983): «Οι ενοποιητικοί παράγοντες ήταν πάντα ισχυροί: η πολιτική και πολιτιστική ενότητα που συντηρήθηκε ή επιβλήθηκε από τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία, η αίσθηση ταυτότητας που δημιουργήσε η ανιπαράθεση με τους Μουσουλμάνους, τους Αρμενίους και τους Σλάβους ή τους Λατίνους της Δύσης, η επίδραση της εκπαίδευσης, οι μετακινήσεις ατόμων και ομάδων μέσα στον ελληνόφωνο κόσμο». Το χαρακτηριστικό αυτό της ελληνικής γλώσσας – το γεγονός ότι δεν διασπάστηκε στην ιστορική της πορεία σε ξεχωριστές γλώσσες – δεν σημαίνει βέβαια ότι δεν υπέστη δραστικές αλλαγές σε όλα τα επίπεδά της: φωνολογία, μορφολογία, σύνταξη, λεξιλόγιο. Οι περισσότερες, και βασικότερες, από τις αλλαγές αυτές ξεκινούν από την ελληνιστική Κοινή. Γι' αυτό και ο κλασικιστικός «απικισμός» θεώρησε την ελληνιστική Κοινή ως δείγμα «παρακμής» και «φθοράς». Οι έννοιες αυτές – που δεν έχουν σχέση με τη γλώσσα και τη φύση της αλλά με εξωγλωσσικές στάσεις και προκαταλήψεις – επανέρχονται συνεχώς σε όλη τη μεταγενέστερη ιστορία της ελληνικής και εξακολουθούν να ακούγονται και σήμερα.

Το τελευταίο θέμα το οποίο θα πρέπει να διγεί είναι η θέση της νέας ελληνικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση και, γενικότερα, το θέμα του γλωσσικού ηγεμονισμού, όπως διαμορφώνεται σήμερα. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ηγεμονικό γλωσσικό ρόλο διαδραματίζει σήμερα η αγγλική. Υπάρχουν βέβαια και άλλοι διεκδικητές, αλλά είναι σαφέστατα σε δεύτερη μοίρα. Η ηγεμονία της αγγλικής στηρίζεται – όπως και η ηγεμονία των ιστορικών προηγούμενων της (λ.χ. της ελληνικής ή της λατινικής) – στην πολιτική και οικονομική ηγεμονία. Και η οικονομική ηγεμονία έχει πάρει σήμερα παγκόσμιο χαρακτήρα (πολυεθνικές κτλ). Στον γλωσσικό χώρο η κυριαρχία αυτή ανιανακλάται με εισροή αγγλοαμερικανικών δανείων στις ποικίλες γλώσσες και με έντονη παρουσία της ίδιας της αγγλικής στο χώρο της διαφήμισης και, γενικότερα, της αγοράς.

Πώς σιέκεται κανείς απέναντι σ' αυτό το φαινόμενο, όπως το βιώνει από την πλευρά μιας «μικρής» γλώσσας; Κινδυνεύουν οι «μικρές» γλώσσες; υπάρχει πρόβλημα ή όχι; Στα ερωτήματα αυτά υπάρχουν δύο απαντήσεις. Η **πρώτη** ανήκει σ' έναν ρηχό κοσμοπολιισμό που συνιωνίζεται, είτε συνειδητά είτε εξ αντικειμένου, με τις επιδιώξεις αυτού του παγκοσμιοποιημένου ηγεμονισμού. Για την άποψη αυτή δεν υπάρχει πρόβλημα: αρνείται, όπως παρατηρεί ο *Bruckner* (1992), την εθνική και πολιτισμική ποικιλία – και τις ευαισθησίες που παράγει (γλωσσικές και άλλες) – στο όνομα μιας συρρικνωμένης και φτωχής καθολικότητας που εξανιλείται στον καιαναλωισμό και στην εμπορευματοποιημένη διασκέδαση.

Η **δεύτερη** απάντηση βρίσκεται στους αντίποδες της πρώτης. Θεωρεί ότι η γλώσσα, το έθνος, και η «καθαρότητα» και των δύο, κινδυνεύουν από τους ισχυρούς ξένους και χρειάζονται δρασικά μέτρα – μεταξύ αυτών και μέτρα γλωσσικής αστυνόμευσης -, για να προστατευτεί η γλωσσική και πολιτισμική καθαρότητα του έθνους. Πρόκειται για τον εθνικιστικό αντίλογο στον ρηχό λόγο του κοσμοπολιισμού. Η δεύτερη αυτή προσέγγιση ακούγεται αρκετά ένιονα στην Ελλάδα και δε διάφορες παραλλαγές, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν εμφανίζονται αντίστοιχες απόψεις και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Επιπλέον, το ηγεμονικό παρελθόν

της ελληνικής χρησιμοποιείται σαν επιχείρημα για τη θέση της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Όμως το να αμύνεται κανείς απέναντι σε σύγχρονους γλωσσικούς ηγεμονισμούς με την επίκληση της δικής του παλαιότερης γλωσσικής ηγεμονίας συνιστά παράδοση άποψη. Ένα τέτοιο επιχείρημα δεν μπορεί παρά να λειτουργήσει ιελικά προς όφελος του αντιπάλου τον οποίο υποτίθεται ότι στοχεύει.

Η νέα ελληνική ανήκει στην ομάδα των «μικρών» γλωσσών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θα πρέπει, χωρίς ουτοπικές αξιώσεις και εθνικιστικούς παροξυσμούς, να διεκδικήσει (από κοινού με τις άλλες «μικρές γλώσσες») τη διατήρηση της θέσης της στα όργανα της Ένωσης και την ενίσχυση της θέσης της (όπως και των άλλων «μικρών» γλωσσών) στην ευρωπαϊκή εκπαίδευση. Σε ό,τι αφορά τη γλωσσική πολιτική στο εσωτερικό της χώρας, η ιδιαίτερη νεοελληνική πολιτισμική ταυτότητα ή ετερότητα – **μα ετερότητα** που θα πρέπει ταυτόχρονα να διακρίνει και να ενώνει – θα διαφυλαχθεί όχι μέσα από τη μυθοποίησή της μητρικής γλώσσας και της ιστορίας της, αλλά μέσα από την απομυθοποίησή της: μέσα από την αποκάλυψη τόσο των ιστορικών, και όχι μυθικών, ιδιοτροπιών της όσο και της ενότητάς της με τις άλλες γλώσσες – ενότητα που απώτερα προκύπτει από την ενότητα της ανθρώπινης νόησης.

Η απομυθοποίηση αυτή θα πρέπει βέβαια να επεκταθεί, με ανάλογο τρόπο, και στη διδακτική της ξένης γλώσσας, της ισχυρής ξένης γλώσσας που εκφράζει ένα ισχυρό πολιτισμικό μοντέλο. Η υπεράσπιση της «ετερότητας» - ειδικά στο χώρο των «ασθενών» λεγομένων γλωσσών – θα πρέπει να διαμορφώσει τη διδακτική εκείνη που θα αντιστέκεται συνειδητά στις μυθοποιητικές συνδηλώσεις με τις οποίες η ισχυρή – πολιτισμικά – γλώσσα περιβάλλεται στην επικράτεια της «μικρής» ή «ασθενούς». **Τέτοιου είδους επιλογές μπορούν να διαμορφώσουν μια νέα στάση που υπερβαίνει το δίλημμα μεταξύ ενός κίβδηλου κοσμοπολισμού και ενός διχαστικού εθνικισμού.**

ΑΑ	ΑΑ	ΑΑ	ΑΑ	Α
Β	Β	Β	Β	Β
ΚΚ	Γ	Λ	ΚΚ	Γ
ΔΔ	Δ	Δ	Δ	Δ
ΞΕ	ΞΕ	ΞΕ	Β	Ε
Ρ	-	Ρ	Ρ	Ρ
Ι	Ι	Ι	Ι	Ζ
-	ΒΗ	-	-	Η
ΒΗ	-	ΒΗ	ΒΗ	
ΘΘΘ	ΘΘΘ	ΘΘΘ	ΘΘΘ	Θ
Ι	Ι	Ι	Ξ	Ι
Κ	Κ	Κ	Κ	Κ
Λ	Λ	Λ	Λ	Λ
ΜΜΜ	ΜΜ	ΜΜ	ΜΜ	Μ
ΝΝ	ΝΝ	ΝΝ	ΝΝ	Ν
Χ	Ξ	(ΧΣ)	Ξ	Ξ
Ο	Ο	Ο	Ο	Ο
ΠΠ	Π	Π	Π	Π
Μ(?)	-	-	Μ	Μ
Ρ	Ρ	Ρ	Ρ	Ρ
Ρ	ΡΔ	ΡΡ	ΡΡ	Ρ
Σ	Ξ	Σ	-	Σ
Τ	Τ	Τ	Τ	Τ
ΥΥΥ	ΥΥ	ΥΥΥ	ΥΥΥ	Υ
ΦΦ	Φ	ΦΦ	ΦΦ	Φ
ΨΨ	Χ	Χ	Χ	Χ
(ΦΣ)	ΥΥ	(ΦΣ)	ΥΨ	Ψ
-	ΩΩ	-	-	Ω

Γονιός ή Δάσκαλος

Αναστασία Μαρασλή

Ψυχολόγος - Οικογενειακή Σύμβουλος - Κοινωνική Παιδαγωγός

«Πώς να βοηθήσετε το παιδί σας στην σχολική μελέτη»

Συχνά στην επαγγελματική μου ζωή χρειάστηκε να συζητήσω με γονείς και δασκάλους το θέμα «**αν ο γονιός πρέπει να βοηθάει το παιδί του στην σχολική μελέτη και με ποιο τρόπο**». Αν και υπάρχουν πολλές απαντήσεις που μπορούν να δοθούν κατά περίπτωση, μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι υπάρχουν κάποιες σταθερές αρχές τις οποίες θα πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη.

Πάνω απ'όλα ο γονιός είναι «γονιός» για το παιδί του. Αποτελεί σημείο αναφοράς, ασφάλειας και στήριξης. Αυτό σημαίνει πως η αποδοχή και η αγάπη του είναι το κύριο ζητούμενο από την πλευρά του γονέα ανεξαρτήτως των αδυναμιών μάθησης του παιδιού, της σχολικής του επίδοσης και απόδοσης.

Η ιμωρητική και επικριτική στάση σε αυτή την περίπτωση (της χαμηλής επίδοσης) δυσκολεύουν την κατάσταση, αποθαρρύνοντας κι άλλο το παιδί που είναι ήδη αγχωμένο από την σύγκριση με ικανότερους συμμαθητές και τις διαδικασίες αξιολόγησης που υφίσταται στη σχολική αίθουσα. Πρέπει να αποφεύγεται συστηματικά η «εικετοποίηση» του παιδιού-μαθητή υπό την έννοια χαρακτηρισμών όπως «επιπόλαιος», «τεμπέλης», «ανεύθυνος», «μπουμπουνάς» κ.λ.π. Αν πρέπει να χαρακτηρίσουμε μια συμπεριφορά, αμέλεια ή παράλειψη του παιδιού ας επικεντρωθούμε σε αυτή κι όχι σε όλη την προσωπικότητα του παιδιού, σχολιάζοντας την πράξη, ερμηνεύοντας και προειδοποιώντας το για τις συνέπειες που αυτή θα έχει. Στα παιδιά οι συνέπειες των πράξεών τους δεν είναι πάντοτε αυτονόητες όπως για μας τους ενήλικες.

Η σύγκριση με αδέρφια ή άλλους συμμαθητές που τα καταφέρνουν καλύτερα στα σχολικά μαθήματα είναι αναμφισβήτητα επιβαρυντικές και δημιουργούν συναισθήματα μειονεξίας (complex) στα παιδιά που υστερούν και πλήττουν σοβαρά την αυτοεκτίμησή τους. Το αποτέλεσμα είναι να εγκαταλείπουν κάθε προσπάθεια αισθανόμενα εξ'αρχής ηττημένα.

Η βοήθεια του γονέα στο παιδί-μαθητή πρέπει να εστιάζεται κυρίως στην ψυχοσυναισθηματική του υποστήριξη, στον καινούργιο του ρόλο ως μαθητή και στην καθοδήγησή του να βρει τρόπους και να καθιερώσει συνήθειες υπευθυνότητας, συνέπειας, προγραμματισμού που θα το βοηθήσουν να γίνει αποδοτικότερο. Επίσης θα επιτευχθεί μείωση του άγχους και η «βίωση» του σχολείου ως καθημερινού «εφιάλτη» όπως συμβαίνει στην περίπτωση της σχολικής φοβίας.

Η παιδαγωγική και η διδακτική είναι μία ολόκληρη επιστήμη. Απαιτεί εξειδικευμένες γνώσεις και εμπειρία. Το ότι γνωρίζουμε καλά αριθμητική, γραμματική ή ιστορία δεν σημαίνει απαραίτητα ότι μπορούμε και να τα διδάξουμε. Οι μέθοδοι διδασκαλίας αλλάζουν συνεχώς κι εκσυγχρονίζονται επηρεαζόμενες κι από τα ευρήματα άλλων επιστημών όπως η νευροφυσιολογία, η ψυχολογία κ.α. Είναι πιθανό να δημιουργήσουμε σύγχυση στο παιδί χρησιμοποιώντας διαφορετικό τρόπο διδασκαλίας από αυτόν που χρησιμοποιεί ο δάσκαλος.

* Το κείμενο έχει επίσης δημοσιευθεί στη σχολική εφημερίδα του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων του Μελέτειου Δημοτικού Σχολείου Βέροιας.

Συνεργαστείτε μαζί του, ζητήστε οδηγίες, καθορίστε τη μέθοδο και τις ενότητες της σχολικής ύλης όπου το παιδί χρειάζεται εξάσκηση και επιπλέον δουλειά.

Ο ρόλος του δασκάλου είναι ξεχωριστός ρόλος, μην τον υπερκαλύπτει. Κρατείστε σε προτεραιότητα τον γονεϊκό σας ρόλο. Χαϊδέψτε ή παρηγορήστε το παιδί σας για τις «αποτυχίες» του. Ενθαρρύνετε το και μην ασκείτε κριτική υπό την έννοια του αξιολογητή. Αποφεύγετε να σχολιάζετε τις «ελλείψεις» του δασκάλου αρνητικά μπροστά στο παιδί. «Ουδείς αλάθιος». Η «αίγλη» του δασκάλου πρέπει να διατηρείται ακέραιη για να εμπνέει το παιδί. Αν τον «αποκαθηλώνουμε» καθημερινά, θα πάψει να τον αποδέχεται ως παιδαγωγό και ως φορέα γνώσης.



Μικρές χρήσιμες συμβουλές για αποδοτικότερο διάβασμα:

Βοηθήστε το παιδί να δημιουργήσει ένα προσωπικό πρόγραμμα μελέτης σύμφωνα με τις ανάγκες του, μερικά παιδιά μαθαίνουν γρήγορα και άλλα όχι. Μην επιμένετε χωρίς λόγο σ' ένα πολύωρο διάβασμα, είναι συχνά μάταιο και κουράζει το παιδί. Μετά αρχίζουν να αφαιρούνται και να ξεφεύγουν. Προτείνετε μικρά διαλείμματα για ξεμούδιασμα, προσφέρετε τους ένα χυμό, παίξτε για λίγο μαζί τους, κουβεντιάστε κάτι ευχάριστο. Όσο κι αν επιμένετε για συνέχεια ένα κουρασμένο παιδί δεν θα αποδώσει. Είναι πολύ πιθανό να «κολλήσει» και να μην μπορεί να κατανόησει αυτό που μελετά. Αφήστε λίγο χρόνο να περάσει, ασχοληθείτε με άλλο μάθημα και επανέλθετε στο ίδιο θέμα μετά από κάποιες ώρες. Μπορεί να εντυπωσιαστείτε από την ταχύτητα κατανόησης τη δεύτερη φορά, στο ίδιο θέμα.

Να θυμάστε ότι οι συχνές επαναλήψεις βοηθούν στην καλύτερη κατανόηση αλλά και στην εμπέδωση. Βοηθούν εξαιρετικά τις διαδικασίες μνήμης.

Μην προιρέχειτε στην ύλη. Αν τα παιδιά μαθαίνουν και το παρακάτω, συχνά χάνουν το ενδιαφέρον τους στην τάξη, την ώρα της παράδοσης.

Μουσική Βιβλιοθήκη Βέροιας Δημοτική Βιβλιοθήκη «Θ. Ζωγιοπούλου»

Βούλα Κοτσάιλου -Πάπαρη
Βιβλιοθηκονόμος

Ένα μοναδικό απόκτημα για την πόλη μας, ένα βοήθημα για τους μαθητές των ωδείων, καθώς και τους λάτρεις της μουσικής είναι πλέον γεγονός.



Η ιστορία της Μουσικής Βιβλιοθήκης ξεκινά ακόμα πιο παλιά για όσους γνωρίζουν τα των πολιτιστικών. Όλα τα έργα που υλοποιούνται ξεκινούν σαν ιδέα και σαν σκέψη. Εν αρχήν η ο λόγος, ο σπόρος, η ιδέα. Μια πρόταση που ξεκίνησε με σκοπό την αναβάθμιση της Δημοτικής Βιβλιοθήκης με υλικό νέας τεχνολογίας που θα έφερνε σ' επαφή τους νέους με τα σύγχρονα επιτεύγματα του πολιτισμού γενικότερα. Εν έτη 1998 η πρώτη πρόταση για δημιουργία μιας ηχοεικονοθήκης και με τη σύμφωνη γνώμη του τότε, καλλιτεχνικού διευθυντή του Κέντρου Πολιτιστικών Πρωτοβουλιών κ. Ζαγκλακούτη από τα πρώτα χρόνια ακόμα δημιουργίας του ΚΠΠΕ.

Αναλυτικότερα η πρόταση περιλάμβανε μια ηχοεικονοθήκη που θα στεγαζόταν στο χώρο της Δημοτικής Βιβλιοθήκης και θα περιείχε ακόμα υλικό για προβολή και ακρόαση στο χώρο της βιβλιοθήκης.

Βλέπε και Δράσεις Πολιτισμού τεύχος Β' ΚΠΠΕ Βέροια 1998

Απόσπασμα:

«Β. ΗΧΟΕΙΚΟΝΟΘΗΚΗ.

Η ηχοεικονοθήκη είναι ένας χώρος ενημέρωσης-προβολής των ηλεκτρονικών πληροφοριών στο ευρύ κοινό, με αιχμή πάντοτε την πολιτιστική πληροφορία. Επιδίωξή μας είναι η δημιουργία ενός σημείου συνάντησης, ενός σημείου επαφής κοινού-ηλεκτρονικών πληροφοριών. Ένα «σημείο» τεχνολογίας που θα δίνει κυρίως στους νέους τη δυνατότητα να εξοικειώνονται στη χρήση μιας νέας τεχνολογίας και στις εφαρμογές της στο χώρο των πληροφοριών.

Τα συμπεράσματα από τη λειτουργία της «ηχοεικονοθήκης» μπορούν σε συνεργασία με το ΥΠΠΟ να αποτελέσουν τη βάση για τη συγκρότηση πιλοτικού προγράμματος δημιουργίας αντίστοιχων χώρων στις πόλεις του ΕΠΑΠ.

Ήδη οι τεχνικές προδιαγραφές έχουν ολοκληρωθεί και ακολουθεί η διαδικασία δημοπρατήσεως του έργου.»

Η πρόταση δεν υλοποιήθηκε τότε, λόγω έλλειψης χρημάτων.

Η συμβολή της «Ανθρώπινης Φωνής» και της κ. Σ. Θεοδωρίδου και αλυτική καθότι μπο-

ρεσε να βρει χορηγούς για να υλοποιήσει επιτέλους μια πρόταση που ήδη είχε προετοιμαστεί από τον προκάτοχό της.

Τα εγκαίνια της Μουσικής Βιβλιοθήκης πραγματοποιήθηκαν λίγο πριν αποπνεύσει η δημαρχία του κ. Γιάννη Χασιώτη το Δεκέμβριο του 2002 και με παρόντες τον κ. Χ. Λαμπράκη, τον κ. Κ. Μπακατσέλο, την κ. Σόνια Θεοδωρίδου, αλλά και το σημερινό δήμαρχο κ. Χ. Σκουμπόπουλο στο κτίριο Σαράφογλου. Από τότε άλλαξαν πολλά, ακόμα και οι οικονομικές σχέσεις του Ενιαίου Φορέα Πολιτισμού με το ΥΠ.ΠΟ.

Η λειτουργία της για να μπορέσει να στηθεί και να λειτουργήσει σωστά στο κτίριο Σαράφογλου ήθελε ούτε λίγο ούτε πολύ 800 χιλιάδες ευρώ για να υλοποιηθεί με βάση την προμελέτη του κ. Πατρώνη.

Η εισήγηση του κ. Γεωργίου-Ξάνθιππου Τροχόπουλου ήταν καθοριστική. Κρίθηκε σκόπιμο για τη λειτουργία, τη διαχείριση και την αξιοποίηση του υλικού της να μεταφερθεί στον χώρο της Δημοικής Βιβλιοθήκης. Ούτως ή άλλως το υλικό παρέμενε αποθηκευμένο και παντελώς αναξιόποητο με τον καιρό να περνά άσκοπα. Έτσι όπως ήταν λογικό η Μουσική Βιβλιοθήκη στεγάστηκε στο χώρο που ήδη είχε προαποφασισθεί από το 1998, στο χώρο της Δημοικής Βιβλιοθήκης «Θ. Ζωγιοπούλου». Οι υποδομές, η γνώση, η εμπειρία και ο χώρος βοήθησαν. Έτσι φτάσαμε στην ευτυχή κατάληξη και πραγματοποιήθηκαν τα **εγκαίνια λειτουργίας** της Μουσικής Βιβλιοθήκης την Τετάρτη 8 Δεκεμβρίου 2004.

Μια μεγάλη συλλογή άνοιξε τις πύλες της και απευθύνεται στο φιλόμουσο και φιλοθεάμον κοινό της πόλης.

Η διάρθρωση της Μουσικής Βιβλιοθήκης περιλαμβάνει τους κάτωθι τομείς:

- **Βιβλία και πληροφοριακό υλικό που αφορά τις παρακάτω γνωστικές και θεματικές ενότητες:**

Βιβλία μουσικής με θέματα που καλύπτουν όλα τα είδη μουσικής (κλασικούς συνθέτες, ενορχηστρωτές, διάσημους μαέστρους, Τζάζ, Ροκ συγκροτήματα, ελληνική μουσική κλπ.

Πληροφοριακό υλικό, λεξικά, εγκυκλοπαίδειες και γενικότερα έντυπα πολιτιστικού χαρακτήρα με θέματα που άπτονται και σχετίζονται με συναφή θέματα της μουσικής, κινηματογράφου, θεάτρου, όπερας, κλπ

Μουσικά βιβλία ειδικού εκπαιδευτικού περιεχομένου που καλύπτουν όλες τις κατευθύνσεις και τις ειδικότητες της μουσικής εκπαίδευσης, ενορχήστρωσης, αρμονίας, αντισυζης κλπ.

Βιογραφίες και κριτικές πάνω στο έργο των μεγάλων κλασικών αλλά και των σύγχρονων ελλήνων και ξένων μουσικών, τραγουδιστών και συνθετών.

Παρτιτούρες μουσικών έργων αντιπροσωπευτικές κατά περίοδο, ρεύμα και συνθέτη για διάφορα όργανα.

- **Τομέας Οπτικοακουστικού Υλικού, που αφορά:**

CD μουσικής με έργα κλασικών συνθετών και εκτελέσεις από διάσημες ορχήστρες αντιπροσωπευτικά των ιστορικών περιόδων, των τεχνολογιών και τεχνικών και ερμηνευτικών ανιλήψεων.

CD με αγαπημένες μουσικές από κινηματογραφικές ταινίες.

DVD με εκπαιδευτικό, μορφωτικό και ψυχαγωγικό χαρακτήρα, όπερες και βιρτουόζους εκτελεστές που μπορείτε να απολαύσετε στον ελεύθερο χρόνο σας...

Η προσπάθεια όμως δεν σταματάει εκεί, συνεχίζεται με τον εμπλουτισμό του υλικού καθώς και με την προμήθεια και νέων προγραμμάτων. Σύντομα ελπίζουμε ότι θα δίνεται η δυνατότητα σε χρήσιες και εκτός της πόλης μας να έχουν πρόσβαση στο πολύτιμο υλικό της.

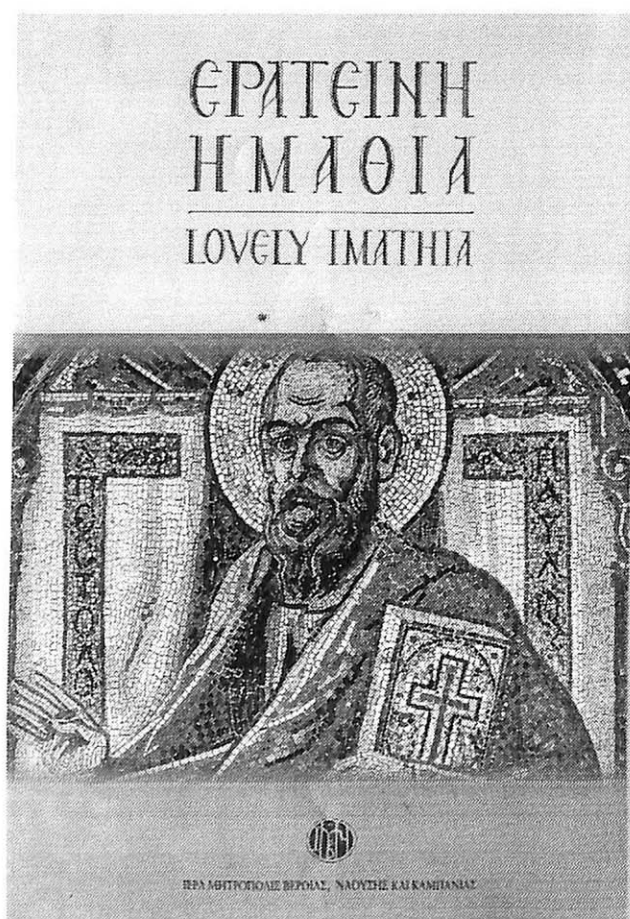


«ΕΡΑΤΕΙΝΗ ΗΜΑΘΙΑ / LOVELY IMATHIA»

Έκδοση της Ιεράς Μητρόπολης Βεροίας, Ναούσης και Καμπανίας

Αγαθονίκη Τσιλιπάκου

Δρ. Αρχαιολόγος - Βυζαντινολόγος
11η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων



Στις 27 Ιουνίου, στο Χώρο Τεχνών, στα πλαίσια του Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου των Ι΄ Παυλείων, παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στο ευρύ κοινό, σε ειδική εκδήλωση, ο τόμος «ΕΡΑΤΕΙΝΗ ΗΜΑΘΙΑ/LOVELY IMATHIA», η πιο φιλόδοξη από τις μέχρι σήμερα εκδόσεις της Ιεράς Μητρόπολης Βεροίας, Ναούσης και Καμπανίας που υλοποιήθηκε από τον εκδοτικό οίκο ΕΦΕΣΟΣ.

Πρόκειται για έναν πολυτελή, ογκώδη τόμο (34,5X24,3εκ.), πανόδετο, στο χρώμα της πορφύρας με έκτυπα χρυσά γράμματα στο εξώφυλλο, ο οποίος προστατεύεται από πρόσθετο αφαιρούμενο έγχρωμο γυαλιστερό φύλλο στο χρώμα του χρυσού με μαύρα γράμματα. Η πρόσδια όψη εικονογραφείται με λεπτομέρεια από την ψηφιδωτή παράσταση του αποστόλου Παύλου που κοσμεί το Βήμα του στην πόλη της Βέροιας, ενώ η πίσω όψη φέρει την ελεφαντοσιέϊνη κεφαλή του Φιλίππου από τη Βεργίνα. Ο τόμος τοποθετείται σε πορφυρή ανίστοιχα ειδική θήκη – κασεΐνα με τον τίτλο και τα διακριτικά της Ιεράς Μητρόπολης, η οποία φέρει στο εσώφυλλο και μεγεθυτικό φακό. Το κείμενο, δίγλωσσο (ελληνικά – αγγλικά), αριθμεί τις 511 σελίδες

εικονογραφείται από 315 έγχρωμες φωτογραφίες, οι οποίες τις περισσότερες φορές είναι ολόσελιδες, ενώ περιέχει και 17 σχέδια.

Το ιδιαίτερο με την έκδοση αυτή είναι ότι για πρώτη φορά προσκλήθηκαν να συμβάλλουν με τις γνώσεις και την εμπειρία τους με σκοπό τη δημιουργία ενός συλλογικού έργου που αφορά την περιοχή της Ημαθίας, σχεδόν το σύνολο του επιστημονικού - λόγιου δυναμικού του τόπου που ασχολείται επί μακρόν με την ιστορία, την αρχαιολογία και την τέχνη της περιοχής, καθώς και πανεπιστημιακοί δάσκαλοι που έχουν εξειδικευτεί σε ανίστοιχα θέματα.

Το αποτέλεσμα της συλλογικής αυτής προσπάθειας ήταν η παραγωγή ενός πλέον έγκυρου, επιστημονικού έργου (παρά την έλλειψη ευρετηρίου) για την ιστορία, την κοινωνία, την εκκλησιαστική ζωή, την αρχαιολογία και την τέχνη της Ημαθίας από τους προϊστορικούς μέχρι τους νεότερους χρόνους, το οποίο περιέχει με σύντομο και εύληπτο τρόπο, προσιτό σε κάθε αναγνώστη, όλα τα νεότερα δεδομένα της έρευνας.

Την έκδοση προλογίζει ο *Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Βεροίας, Ναούσης και Καμπανίας κ. Παντελεήμων* εξηγώντας τον τίτλο (Ερατεινή Ημαθία), τους στόχους της έκδοσης και ευχαριστώντας τους διακεκριμένους επιστήμονες που συνέβαλλαν σ' αυτήν. Το έργο κατανέμεται σε τέσσερις βασικές ενότητες, οι οποίες χωρίζονται σε αντίστοιχα κεφάλαια. Κάθε ενότητα και κάθε κεφάλαιο διαχωρίζεται από τα προηγούμενα με καλαίσθητη δισέλιδη εικονογράφηση, όπου εντάσσεται ο τίτλος της ενότητας ή του κεφαλαίου και το όνομα - ιδιότητα του αντίστοιχου συγγραφέα του κεφαλαίου.

Η πρώτη ενότητα με τίτλο «**Ημαθία: Ιστορία και Προϊστορία**»/Imathia: History and Prehistory» αποτελείται από τρία κεφάλαια. Συγγραφέας του πρώτου με θέμα: «**Οι προϊστορικοί χρόνοι**»/The prehistoric years» (σ. 12-33), είναι η κ. *Ευαγγελία Στεφανή*, Δρ. Αρχαιολόγος του ΥΠ.ΠΟ [ΙΖ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Έδεσσας (ΕΠΚΑ), σήμερα στη ΙΣΤ' ΕΠΚΑ], η οποία καταθέτει παλαιά, καθώς και νεότερα συμπεράσματα της αρχαιολογικής έρευνας από τους προϊστορικούς έως και τους ρωμαϊκούς χρόνους στην πόλη της Βέροιας και την ευρύτερη περιοχή του Νομού Ημαθίας μέσα από την πολύχρονη ενασχόλησή της με το αντικείμενο. Ιδιαίτερη σημασία για τον αρχαιολογικό χάρτη της περιοχής κατέχουν τα πορίσματα των πρόσφατων ανασκαφών ευθύνης της συγγραφέως σε άγνωστες αρχαιολογικές θέσεις κατά τη διάνοιξη της Εγνατίας Οδού [Καλλίπετρα, Μικρή Σάνια (θέσεις «Αράπης», «Γαλανόβρυση», «Κρυονέρι»)], στα «ακατοίκητα σήμερα νοτιοανατολικά πρηνή του Βερμίου», που αντίθετα «κατά την αρχαιότητα φιλοξενούσαν ανθηρούς οικισμούς», όπως δείχνουν τα οικιστικά κατάλοιπα από τους προϊστορικούς έως και τους υστερορωμαϊκούς χρόνους.

Το δεύτερο κεφάλαιο με θέμα: «**Η Βεργίνα και τα Αρχαία της**»/Vergina and its Antiquities» (σ. 38-67) συγγράφουν οι κ.κ. *Στέλλα Δρούγου και Χρυσούλα Σασισόγλου - Παλιαδέλη*, Καθηγήτρια η πρώτη και Αναπληρώτρια Καθηγήτρια η δεύτερη Κλασικής Αρχαιολογίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο (Α.Π.Θ.). Εδώ και χρόνια ερευνούν συστηματικά τον αρχαιολογικό χώρο της Βεργίνας και μας δίδουν με συνοπτικό και ευχάριστο τρόπο τα συμπεράσματα των παλαιότερων και νεότερων ερευνών ενταγμένα στο αντίστοιχο ιστορικό πλαίσιο, με σύντομη αναφορά στο ιστορικό της ανασκαφής και τον προβληματισμό για την ταύτιση του αρχαιολογικού χώρου της Βεργίνας με τις Αιγές, την παλαιά πρωτεύουσα του μακεδονικού βασιλείου. Στο τελευταίο κεφάλαιο της πρώτης ενότητας η κ. *Αγγελική Κουκουβού*, επίσης Αρχαιολόγος του ΥΠ.ΠΟ. (ΙΖ' Ε.Π.Κ.Α., σήμερα στην ΙΣΤ' Ε.Π.Κ.Α.), καταθέτει παλαιά και νεότερα δεδομένα για την «**Αρχαία Μίεζα**»/Ancient Mieza» (σ. 70-89), την πόλη, τους μακεδονικούς τάφους με τις περίφημες τοιχογραφίες και τη Σχολή του Αριστοτέλη.

* Η δεύτερη ενότητα με θέμα: «**Οι χριστιανικοί χρόνοι**»/The Christian years» αποτελείται από έξι κεφάλαια που καταδεικνύουν τις εκφάνσεις του πολιτισμού της περιοχής από τον ερχομό του αποστόλου Παύλου μέχρι την κατάκτηση από τους Οθωμανούς. Το πρώτο κεφάλαιο που διαπραγματεύεται την «**Ιστορία και Κοινωνία**»/History and Society» (σ. 96-107) συγγράφει ο καιεζοχόν ειδικός στα θέματα αυτά, και όχι μόνον, κ. *Γεώργιος Χ. Χιονίδης*, του οποίου αν και δεν χρειάζονται συστάσεις, οφείλουμε να παραδέσουμε την ιδιότητα και τους τίτλους χάριν της δεοντολογίας: Συνταξιούχος Δικηγόρος, τέως Βουλευτής, Ιστορικός (Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών 1995), Αρχών Νοτάριος της Μ.τ.Χ.Ε. Στο δεύτερο κεφάλαιο που αφορά την «**Καμπανία**»/Campania» (σ. 110-115) ο Δικηγόρος και Ερευνητής Ιστορίας και Λαογραφίας κ. *Ιωάννης Δ. Μοσχόπουλος* διαπραγματεύεται αντίστοιχα θέματα ιστορίας και κοινωνίας κατά την παλαιοχριστιανική και βυζαντινή περίοδο, από τα δεδομένα των πηγών, διότι στην περιοχή η αρχαιολογική έρευνα δεν έχει προχωρήσει όσο θα επιθυμούσαμε. Στη συνέχεια ο *Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Βεροίας, Ναούσης και Καμπανίας κ. Παντελεήμων* μας δίδει πολύτιμες πληροφορίες για την «**Εκκλησιαστική Ζωή**» στην Ημαθία/*Ecclesiastical Life in Imathia*» (σ. 118-133).

Ακολουθεί το τέταρτο κεφάλαιο για «**Τα Αρχαιολογικά Ευρήματα της Παλαιοχριστιανικής περιόδου**»/Archaeological Findings from the early Christian Period» γραμμένο από τον Αρχαιολόγο, Διευθυντή της 11ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Βέροιας κ. *Αντώνιο Πέικο* και την Αρχαιολόγο, υποψήφια διδάκτωρ του Α.Π.Θ. κ. *Φλώρα Καραγιάννη*, οι οποί-

οι καταθέτουν παλαιότερα, αλλά κυρίως νεότερα δεδομένα για την τοπογραφία της Βέροιας και της περιοχής της κατά τους υστερορωμαϊκούς και πρώτους βυζαντινούς χρόνους, ύστερα από προσωπικές μελέτες και έρευνες του Αρχαιολόγου κ. Πέτκου στα πλαίσια των υπηρεσιακών του καθηκόντων (π. χ. τείχη Βέροιας, οικία και λείψανα υδραγωγείου στο συνοικισμό Πανοράματος και στον Τριπόταμο, Βασιλικές Σφηκιάς, Κυριακό Συγκρότημα Αγίου Παταπίου στη Βέροια, Βασιλική Τριλόφου).

Το πέμπτο κεφάλαιο είναι αφιερωμένο στη «**Μνημειακή Ζωγραφική στη Βέροια κατά τη Βυζαντινή Περίοδο**»/Monumental Painting in Beroea during the Byzantine Era» (σ. 174-192). Σ' αυτό ο πρώην Έφορος Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Βέροιας στη συνέχεια Χαλκιδικής – Αγίου Όρους και σήμερα Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Α.Π.Θ. κος *Ευθύμιος Ν. Τσιγαρίδας* διαπραγματεύεται θέματα σχετικά με τις θαυμάσιες τοιχογραφίες, οι περισσότερες από τις οποίες αποκαλύφθηκαν κατά το παρελθόν υπό την καθοδήγησή του και διασώζονται στους βυζαντινούς ναούς της Βέροιας, συνήθως κάτω από μεταγενέστερα στρώματα ασιγγραφής, γεγονός που δυσχεραίνει συχνά την αποκάλυψη, συντήρηση και ανάδειξή τους. Μέσα από τη μελέτη τους καταδεικνύεται η ιδιαίτερη πορεία της θρησκευτικής τέχνης στην περιοχή από το 12ο έως και το 15ο αι., η οποία συνδέει τη Βέροια με άλλα περιφερειακά κέντρα της βυζαντινής αυτοκρατορίας, κυρίως με τη Θεσσαλονίκη και τον ευρύτερο γεωγραφικό χώρο της Μακεδονίας εντός και εκτός σημερινών συνόρων (Καστοριά, Αχρίδα).

Το τελευταίο κεφάλαιο «**Οι Βυζαντινές Εικόνες**»/ Byzantine Icons» (σ. 196-210) είναι γραμμένο από την κ. *Χρυσάνθη Μαυροπούλου-Τσιούμη*, πρώην Έφορο Βυζαντινών Αρχαιοτήτων της Θεσσαλονίκης και Καθηγήτρια σήμερα της Παιδαγωγικής Σχολής του Α.Π.Θ., η οποία μερίμνησε στα πλαίσια των υπηρεσιακών της καθηκόντων κατά το παρελθόν για την πρώτη καταγραφή και σύσταση της συλλογής των εικόνων. Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται μια επιλεκτική παρουσίαση των σημαντικότερων και αντιπροσωπευτικότερων για τις τάσεις της ζωγραφικής της περιόδου βυζαντινών εικόνων που προέρχονται από τους ναούς της Βέροιας από τις οποίες άλλες φυλάσσονται στο Βυζαντινό Μουσείο, άλλες ανήκουν στη Συλλογή της Μητρόπολης και άλλες έχουν παραμείνει στους ναούς. Το κείμενο εικονογραφείται με ολοσέλιδες φωτογραφίες των εικόνων, αρκετές από τις οποίες δημοσιεύονται για πρώτη φορά μετά τη συντήρησή τους.

Ακολουθεί η *τρίτη ενότητα* με θέμα: «**Η Περίοδος της Τουρκοκρατίας. Ιστορία και Κοινωνία**»/The Years of Ottoman Rule. History and Society», η οποία αποτελείται από εννιά κεφάλαια. Στο πρώτο με θέμα «**Η Βέροια**»/Beroea» (σ. 236-259) η κ. *Αγαθονίκη Τσιλιπάκου* Δρ. Αρχαιολόγος – Βυζαντινολόγος της 11ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Βέροιας διαπραγματεύεται με συντομία τα βασικά ζητήματα, που σκιαγραφούν την αρκετά σκοτεινή αυτή περίοδο (15ος-18ος αι.) της ιστορίας της πόλης και της περιοχής της, λόγω της έλλειψης επαρκών δημοσιευμένων πηγών και αφορούν τη διοίκηση, την κοινωνία, την οικονομία, την πολεοδομική οργάνωση, μέσα από τη συλλογή σκόρπιων βιβλιογραφικών δεδομένων και τη διερεύνηση αδημοσίευστων πηγών. Εισαγωγικά δίδεται ένας χάρτης του ιστορικού κέντρου της πόλης με όλα τα μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους. Στο επόμενο κεφάλαιο παρουσιάζεται από τον κ. *Εμμανουήλ Βαλσαμίδα*, τ. Λυκειάρχη «**Η Νάουσα**»/Naousa» (σ. 264-275) κατά την ίδια χρονική περίοδο μέχρι και την απελευθέρωσή της. Στη συνέχεια δίδονται αντιστοιχες πληροφορίες για «**Το Ρουμλούκι**»/Roumlouki» (σ. 278-281) από το δικηγόρο – ερευνητή της περιοχής κ. *Ιωάννη Μοσχόπουλο*.

Ακολουθεί το τέταρτο κεφάλαιο με θέμα «**Η Πνευματική και Εκκλησιαστική Ζωή**»/Spiritual and Church Life» (σ. 284-287) από το *Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη κ. Πανιελεήμων*, όπου διαπραγματεύεται θέματα από την εκκλησιαστική ζωή της πόλης κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας. Στη συνέχεια οι κ. κ. *Θωμάς Γαβριηλίδης*, Φιλολόγος – Συγγραφέας και *Εμμανουήλ Βαλσαμίδης* μας παρουσιάζουν θέματα για την ιστορία της παιδείας κατά την περίοδο αυτήν στη Βέροια ο πρώτος («**Τα σχολεία στη Βέροια**»/Schools in Beroea», σ. 318-325) και στη Νάουσα ο δεύτερος («**Η παιδεία στη Νάουσα**»/Education in Naousa», σ. 328-331). Ακολουθούν δυο κεφάλαια για τους ευεργέτες της Βέροιας και της Νάουσας από τους κ.κ. *Παύλο Πυρινό*, Συγγραφέα – Ιστορικό («**Οι Ευεργέτες της Βέροιας**»/Beroea Benefactors», σ. 336-338) και *Εμμανουήλ Βαλσαμίδα* («**Οι Ευεργέτες της Νάουσας**»/Naousa Benefactors», σ. 342-345) αντίστοιχα.

Το τελευταίο κεφάλαιο αυτής της ενότητας αφιερώνεται στους ναούς της πόλης και της Ημαθίας, καθώς και στον πλούσιο τοιχογραφικό διάκοσμό τους κατά τη μεταβυζαντινή περίοδο (15ο-19ο αι.). Λόγω του εξαιρετικά μεγάλου όγκου του υλικού, που ακόμη παραμένει αδημοσίευτο, η συγγραφέας κ. *Αγαθονίκη Τσιλιπάκου*, στα πλαίσια της ενασχόλησής της με θέματα μεταβυζαντινής τέχνης της περιοχής, ομαδοποιεί και κατηγοριοποιεί τάσεις και τεχνικές προσπαθώντας να ανιχνεύσει την οικοδομική δραστηριότητα αυτήν την περίοδο, την

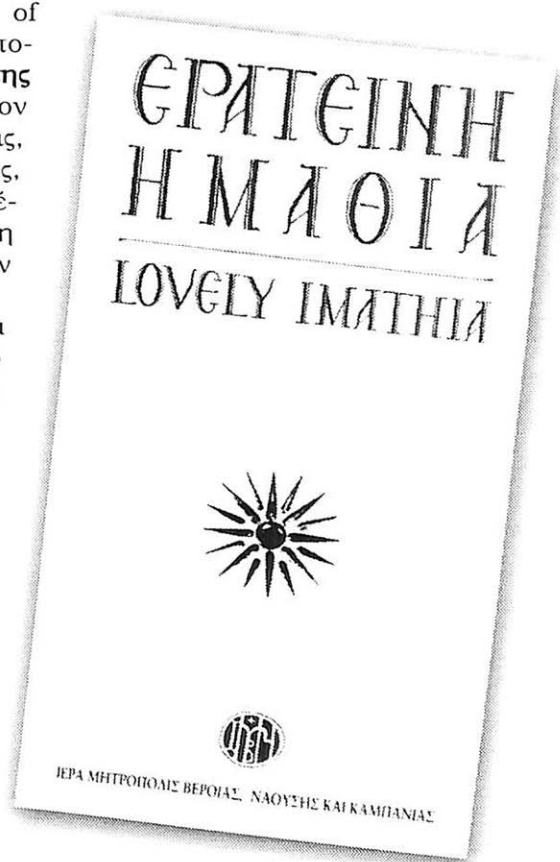
παρουσία εργασιών ζωγράφων ντόπιων και περιφερόμενων που δραστηριοποιούνται στη Βέροια και την περιοχή της, δίνοντας καινούρια στοιχεία, αναιρέοντας ή εμπλουτίζοντας παλαιότερα συμπεράσματα («Οι ναοί και οι τοιχογραφίες τους/Churches and their Wall Paintings», σ. 348-375).

Η τελευταία ενότητα έχει ως θέμα «Από την Απελευθέρωση μέχρι σήμερα/From the Liberation until today» και χωρίζεται αντίστοιχα σε οκτώ κεφάλαια. Το πρώτο με τίτλο «Μεταξύ παράδοσης και εκσυγχρονισμού: Βέροια 1900-1950/Between Tradition and Modernisation: Veria 1900-1950», (σ. 380-398) συγγράφεται από τους κ. κ. Βασίλειο Γούναρη και Ιάκωβο Μιχαηλίδη, Αναπληρωτή Καθηγητή και Λέκτορα αντίστοιχα του Τμήματος Βαλκανικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Το κεφάλαιο αυτό παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον διότι σκιαγραφεί με συνοπτικό και κατανοητό τρόπο τα σημαντικότερα ζητήματα σε μια από τις κρίσιμότερες περιόδους της σύγχρονης ιστορίας μας, μέχρι πρόσφατα, όπως διαδραματίστηκαν στην πόλη της Βέροιας. Αντίστοιχα στα δυο επόμενα κεφάλαια οι κ. κ. Εμμανουήλ Βαλσαμίδης και Ιωάννης Μοσχόπουλος δίνουν ανάλογα θέματα για την πόλη της Νάουσας ο πρώτος («Νάουσα/Naousa», σ. 414-415) και για την περιοχή του Ρουμλουκιού ο δεύτερος («Το Ρουμλούκι/Roumlouki», σ. 422).

Στα δύο κεφάλαια που ακολουθούν οι κ. κ. Παύλος Πυρινός και Εμμανουήλ Βαλσαμίδης μας παρουσιάζουν τους ευεργέτες της Βέροιας ο πρώτος («Οι Ευεργέτες της Βέροιας/The Benefactors of Veria», σ. 426-429) και της Νάουσας ο δεύτερος («Οι Ευεργέτες της Νάουσας/The Benefactors of Naousa», σ. 432-435) κατά τη σύγχρονη περίοδο της ιστορίας μας. Στη συνέχεια παρουσιάζονται «Τα Μοναστήρια της Ημαθίας/Monasteries of Imathia» (σ. 442-462) από τον Αρχιμανδρίτη Γεώργιο Χρυσοσίμου, Δρ. Φιλοσοφίας, Πρωτοσύγκελλο Ι. Μητροπόλεως Βεροίας και Ναούσης, όσο τα παλαιότερα και κατεστραμμένα ή εγκαταλειμμένα, όσο και τα νεώτερα και δίνεται με αυτόν τον τρόπο η ιδιαίτερη θέση της Ημαθίας στον ασκητικό βίο και την οικοδομική δραστηριότητα για τη θεραπεία αυτού.

Τελευταία σε τρία χωριστά κεφάλαια παρουσιάζονται συνοπτικά τα τρία Μουσεία της πόλης μας το «Αρχαιολογικό Μουσείο Βέροιας/The Archaeological Museum of Veria» (σ. 478-481) από την Αρχαιολόγο κ. Ευαγγελία Στεφανή, το «Βυζαντινό Μουσείο Βέροιας/Byzantine Museum of Veria» (σ. 484) από τους Αρχαιολόγους Αντώνιο Πέικο και Φλώρα Καραγιάννη και τέλος το «Βλαχογιάννιο Μουσείο Νεώτερης Ιστορίας και Τέχνης/Vlahoyiannio Museum of Modern History and Art» (σ. 488) από το Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη κ. Παντελεήμονα. Τα κείμενα δεν εξαντλούν το περιεχόμενο των Μουσείων, αλλά προτρέπουν για επίσκεψη σε αυτά ώστε να μας αποκαλυφθούν όλοι οι θησαυροί που φυλάσσουν σε όλο τους το μεγαλείο.

Τέλος παραιθύνεται η Βιβλιογραφία, ελληνική και ξένη, κατά χρονική περίοδο (σ. 496-500) και σύντομο Γλωσσάρι στην αγγλική γλώσσα (σ. 501). Στη συνέχεια καταχωρούνται τα Περιεχόμενα και τέλος οι Συντελεστές της έκδοσης.



Λίγα λόγια για την έκδοση

Σύνδεσμος Φιλολόγων Ν. Ημαθίας

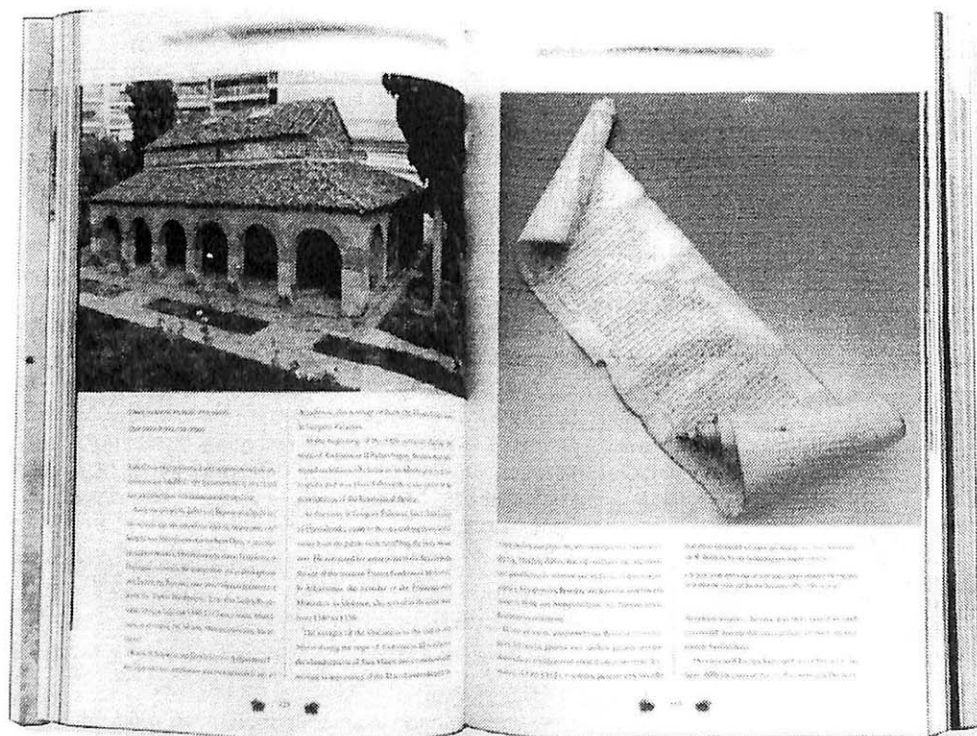
Ο Σύνδεσμος Φιλολόγων Ν. Ημαθίας θεωρεί την έκδοση «ΕΡΑΤΕΙΝΗ ΗΜΑΘΙΑ/LOVELY IMATHIA», της Ιεράς Μητροπόλεως Βεροίας, Ναούσης και Καμπανίας μια σημαντική εκδοτική προσπάθεια που αφορά την ιστορία του νομού μας. Η σημαντικότητά της έγκειται στη

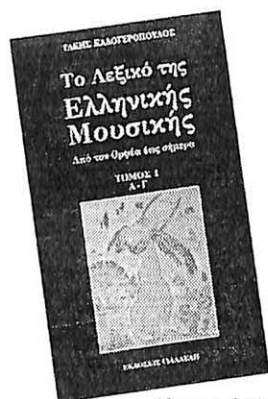
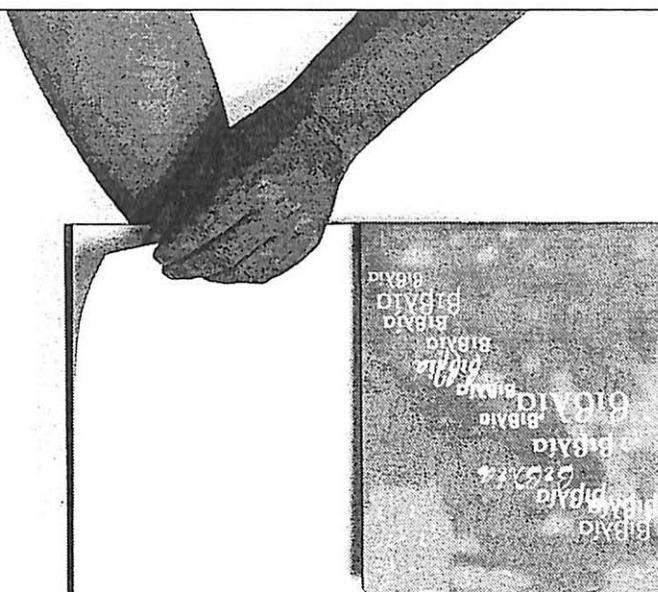
συλλογική μορφή του έργου. Από πολλά χρόνια είχε γίνει αισθητή στον τόπο μας, η απουσία μιας συλλογικής συγγραφής και αυτό το κενό φιλοδόξησε να καλύψει η συγκεκριμένη έκδοση.

Ο αναγνώστης έχει τη δυνατότητα να περιηγηθεί την ιστορία του τόπου μας μέσα από ένα και μόνο βιβλίο, στο οποίο συμμετέχουν με κείμενά τους το σύνολο των επιστημόνων που έχουν ασχοληθεί με την ιστορία της περιοχής.

Θεωρούμε ότι είναι ένα έργο που ενδιαφέρει πέραν των ειδικών, κάθε Ημαθιώτη φιλότιχο, για τον οποίο θα αποτελεί πηγή μόρφωσης και καλλιέργειας.

Η πολυτελής έκδοση, η πολύ προσεγμένη και ιδιαίτερη φωτογράφισή του το καθιστούν ένα συλλεκτικό δώρο που θα κοσμήι κάθε ημαθιώτικη και μη βιβλιοθήκη.





Τάκης Καλογερόπουλος
ΤΟ ΛΕΞΙΚΟ
της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
(Εκδ. Γιαλλέλης)

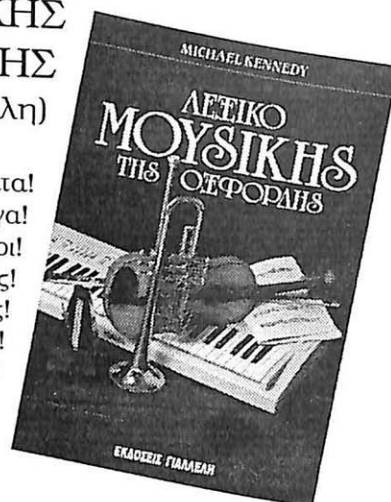
Η παρούσα 6τομη έκδοση έρχεται να καλύψει ένα κενό της Ελληνικής καλλιτεχνικής Βιβλιογραφίας και να χρησιμεύσει ως απαραίτητο βοήθημα στους μουσικούς, τους μουσικολόγους και τους μουσικόφιλους κάθε είδους μουσικής (της κλασικής, της ελαφράς, της ιζαζ, της βυζαντινής, της δημοικής, της λαϊκής, κ.λπ.) καθώς και σε όλους όσους επιθυμούν να αποκτήσουν εθνική μουσική πληροφόρηση και -γιατί όχι- εθνική μουσική κατάρτιση.

Μέσα σε 3.500 σελίδες, με αγέρωχους σημαιοφόρους τους διακεκριμένους Έλληνες μουσικούς όλων των εποχών, παρελαύνει η μακρά και μεγαλειώδης μουσική ιστορία του Ελληνισμού (από τις μυθολογικές του απαρχές ως σήμερα), ενώ παράλληλα αναδεικνύεται ο ξεχασμένος πρωταρχικός της ρόλος στο διαχρονικό μουσικό «γίγνεσθαι» Ανατολής και Δύσης.

Ένα έργο προσφορά στο Έθνος.

Michael Kennedy
ΛΕΞΙΚΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
ΤΗΣ ΟΞΦΟΡΔΗΣ
(εκδόσεις Γιαλλέλη)

1 1.000 Μουσικά Λήμματα!
120.000 Μουσικά Έργα!
5.500 Μουσικοί Όροι!
1.500 Συνθέτες!
2.500 Εκτελεστές!
500 Ορχήστρες & Μουσικοί Οργανισμοί !
Όπερες - Μπαλέτα - Μιούζικαλ!
Όλα τα Όργανα και το Ρεπερτόριο τους!



ΚΩΣΤΑΣ ΜΥΛΩΝΑΣ
Μουσική και κινηματογράφος
(εκδόσεις Κέδρος)



Δε γνωρίζω αν, ακόμη και στη διεθνή βιβλιογραφία, υπάρχει προηγούμενο μας τέτοιας μεθοδικής ανάλυσης των λειτουργιών της μουσικής στον κινηματογράφο. Αυτό ήδη δείχνει πόσο δύσκολο είναι ένα τέτοιο εγχείρημα, αλλά και πόσο μεγάλο το κενό που θέλει να καλύψει.
Ο Κώστας Μυλωνάς, με τρόπο διεξοδικό και γλαφυρό, απευθύνεται τόσο στον επαγγελματία καλλιτέχνη όσο και στο ευρύτερο κοινό. Και εδώ βρίσκεται η μεγάλη αξία αυτού του βιβλίου. Είναι, συγχρόνως, χρήσιμο και γοητευτικό. Χρήσιμο για όλους, επειδή μας δείχνει με σαφήνεια και απλότητα τη λειτουργία της μουσικής στον κινηματογράφο, από τα πρώτα του βήματα έως τις μέρες μας. Γοητευτικό, γιατί με συγκεκριμένα παραδείγματα από τη φιλολογία της 7ης τέχνης μας βοηθάει να ξαναδούμε (και να ξανακούσουμε) αγαπημένες σκηνές που έχουν σημαδέψει την ευαισθησία μας.

(Απο τον Πρόλογο του Γιώργου Κουρουπιού)

Τα βιβλία που παρουσιάζονται είναι από τη συλλογή της ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ



Προς το αναγνωστικό κοινό των «Πολιτιστικών Δρωμένων»

Στο πλαίσιο της καταγραφής των συνδρομητών των

«Πολιτιστικών Δρωμένων» με σκοπό τη συνέχεια της αποστολής του περιοδικού σε σας, οι υπεύθυνοι έκδοσης σας παρακαλούν να συμπληρώσετε τα στοιχεία σας στη διάτρητη σελίδα.

Έχετε τη δυνατότητα να μας στείλετε τη σελίδα συμπληρωμένη ταχυδρομικώς ή να την προσκομίσετε οι ίδιοι στη διεύθυνση:

ΧΩΡΟΣ ΤΕΧΝΩΝ, Παύλου Μελά και Μπιζανίου

τ.κ. 591⁰⁰ Βέροια , 3ος όροφος,

ή να μας τηλεφωνήσετε δίνοντάς μας τα στοιχεία σας στο

τηλέφωνο: 23310 78100 και 23310 78127

Όνομα:

Επίθετο:

Διεύθυνση:

Τηλέφωνο: Κιν:

ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΠΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Κ.Ε.Π.Α. Δ. ΒΕΡΟΙΑΣ
Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Τοπικής Ιστορίας

ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΠΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Κ.Ε.Π.Α. Δ. ΒΕΡΟΙΑΣ
Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Τοπικής Ιστορίας

ΕΝΙΑΙΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΔΗΜΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ

Παύλου Μελά και Μπιζανίου

Τηλ. κέντρο: 2331078100, 2331078127, Fax: 2331027914

Δημοτική Επιχείρηση Πολιτισμού

Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο

Κέντρο Πολιτιστικών Πρωτοβουλιών και Επικοινωνίας

ΧΩΡΟΣ ΤΕΧΝΩΝ

Παύλου Μελά & Μπιζανίου

ΑΝΤΩΝΙΑΔΕΙΟΣ ΣΤΕΓΗ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ & ΤΕΧΝΩΝ

Αντωνιάδη 19

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ «ΘΕΑΝΩ ΖΩΓΙΟΠΟΥΛΟΥ»

Θ. Ζωγιοπούλου 3, τηλ. 2331024879

ΑΙΘΡΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ «Όλγανος»

Ολγάνου 19, τηλ. 2331028277

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Ιεραρχών 4, τηλ. 2331023880

ΘΕΡΙΝΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ «Μελίνα Μερκούρη»

Άλσος Παπάγου, τηλ. 2331072654

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ Ν. ΗΜΑΘΙΑΣ

Κουντουριώτη 8, τηλ. 2331067308 & 2331026877

